

Влада
Републике Србије
Координационо тело за
праћење реализације
Стратегије за социјално
укључивање Рома и Ромкиња

Интеграција Рома 2020

**Образац за годишње извештавање земаља учесника о примени
Акционог плана за спровођење стратегије за социјално укључивање
Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до
2018. године**

:: Образац за праћење и извештавање за 2017. годину::

Србија
Извештај за 2017. годину
Датум

Институционална структура

Опште информације	
Година извештавања	2017.
Држава	Република Србија
Стратешки документ	Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025. године
Период	2016-2025
Линк за преузимање документа	http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/strategija_za_socijalno_ukljucivanje_roma_i_romkinja_2016_2025.pdf
Акциони план	Акциони план за спровођење стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године
Период	2017-2018.година
Линк за преузимање документа	http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/akcioni_plan_za_primenu_strategije_za_socijalno_ukljufivanje_roma_i_romkinja_u_rs_2016-2025_za_period_od_2017._do_2018._godine.pdf
Оперативни закључци	
Линк за преузимање	
Акциони план за Поглавље 23	Усвојен
Линк за преузимање документа	http://www.mpravde.gov.rs/files/Action%20plan%20Ch%2023.pdf

Национална контакт тачка за Роме	
Име, презиме	др Ненад Иванишевић
Позиција	Посебни саветник потпредседнице Владе и министарке грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, и председник Савета за унапређење положаја Рома и спровођење Декаде укључивања Рома
Сектор	
Институција	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
Електронска адреса	nenad.ivanisevic@mgsi.gov.rs
Телефон	Phone: +381 11 362 22 71
Улога (опис)	

Међуресорно радно тело	
Образовање	
Име, презиме	Анамарија Вичек
Позиција	државни секретар

Влада
Републике Србије
Координационо тело за
праћење реализације
Стратегије за социјално
укључивање Рома и Ромкиња

Институција	Министарство просвете, науке и технолошког развоја	
Електронска адреса/телефон	anamarija.vicek@mpn.gov.rs	011 3619 526
Здравље		
Име, презиме	Весна Књегињић	
Позиција	помоћник министра	
Институција	Министарство здравља	
Електронска адреса/телефон	vesna.knjeginjic@zdravlje.gov.rs	011 2147 608
Становање		
Име, презиме	Јованка Атанацковић	
Позиција	помоћник министра	
Институција	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре	
Електронска адреса/телефон	jovanka.atanackovic@mgsi.gov.rs	011 3616 422
Социјална заштита		
Име, презиме	Божидар Дакић	
Позиција	Директор	
Институција	Завод за социјалну заштиту	
Електронска адреса/телефон	zavod@zavodsz.gov.rs	011 362 15 69
Пријава пребивалишта		
Име, презиме	Зорица Лончар Касалица	
Позиција	Генерал полиције, начелник Управе за управне послове	
Институција	Министарство унутрашњих послова	
Електронска адреса/телефон	zorica.kasalica@mup.gov.rs	011 311 89 87
Државни буџет		
Име, презиме	Мирјана Ћојбашић	
Позиција	државни секретар	
Институција	Министарство финансија	
Електронска адреса/телефон	mirjana.cojbasic@mfin.gov.rs	011 3642 931
ИПА фондови		
Име, презиме	Јадранка Јоксимовић	
Позиција	министар	
Институција	Министарство за европске интеграције	
Електронска адреса/телефон	office@mei.gov.rs	011 3061 100
Омладина и спорт		
Име, презиме	Александар Воштић	
Позиција	Шеф одсека за стратешке, нормативне, правне и оперативно – аналитичке послове	
Институција	Министарство омладине и спорта	
Електронска адреса/телефон	aleksandar.vostic@mos.gov.rs	011 313 0910
Смањење сиромаштво		
Име, презиме	Драгана Јовановић Ариас	
Позиција	Менаџер	
Институција	Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва	

Влада
Републике Србије
Координационо тело за
праћење реализације
Стратегије за социјално
укључивање Рома и Ромкиња

Електронска адреса/телефон	dragana.jovanovic@gov.rs	
Сарадња са локалним самоуправама		
Име, презиме	Иван Бошњак	
Позиција	државни секретар	
Институција	Министарство државне управе и локалне самоуправе	
Електронска адреса/телефон	ivan.bosnjak@mduls.gov.rs	011 3060 102
Сарадња са локалним самоуправама		
Име, презиме	Ивана Максић	
Позиција	Координаторка пројеката/питања социјалне заштите	
Институција	Стална конференција градова и општина	
Електронска адреса/телефон	ivana.maksic@skgo.org	011 3223 446
Представници Рома		
Име, презиме	Тефик Рамадановић	
Позиција	председник	
Институција	Национални савет ромске националне мањине	
Електронска адреса/телефон	info@romskinacionalnisavet.org.rs	011 3061 548
Представници Рома		
Име, презиме	Осман Балић	
Позиција	председник	
Институција	Стална конференција ромских удружења грађана	
Електронска адреса/телефон	obalic957@gmail.com	011 3671 568

Мере по приоритетним областима

ОБРАЗОВАЊЕ		
Циљ: потпуно укључивање деце и младих из ромске заједнице у квалитетно предшколско, основно и средње образовање и делотворни и ефикасни механизма за борбу против дискриминације и стварање услова у којима Роми могу да остварују сва мањинска права у образовном систему.		
Обезбедити пуну укљученост деце и младих из ромске заједнице у квалитетно предшколско, основно и средње образовање, већи обухват Рома и Ромкиња у студентској популацији и пружање подршке школовању младих и одраслих који се нису школовали или су напустили школовање, уз увођење делотворних и ефикасних механизма за борбу против дискриминације и остваривање услова за уживање свих мањинских права за Роми и Ромкиње у образовном систему.		
Укупан буџет		
Планирани буџет (2017)		
Потрошени буџет (2017)		
Индикатор	Прилагођена стопа уписа у предшколско образовање (3-6 г.)	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	19,3 %	47,8 %
Достигнуће (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	17,0 %	40,5 %
Индикатор	Прилагођена стопа уписа обавезног образовања (7-15г.)	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	79,9 %	95,1 %
Достигнуће (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	84,5 %	97,9 %
Индикатор	Стопа завршетка обавезног образовања (18-21 г.)	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	52,2 %	100,0 %
Достигнуће (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	61,6 %	94,1 %
Индикатор	Стопа завршетка средњег образовања (22-25 г.)	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	13,2 %	82,1 %
Достигнуће (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	13,7 %	88,9 %
Индикатор	Стопа завршетка у терцијарном образовању (26-29 г.)	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	0,5 %	12,2 %
Достигнуће (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	1,4 %	22,6 %

Извор: Регионално истраживање о положају Рома које је UNDP спровео уз подршку DG NEARa, у сарадњи са Светском банком и у консултацији са Агенцијом Европске уније за основна права, током 2011. и 2017.године.

Посебан циљ 1: Обезбедити пуну укљученост деце и младих из ромске заједнице у квалитетно предшколско, основно и средње образовање, већи обухват Рома и Ромкиња у студентској популацији и пружање подршке школовању младих и одраслих који се нису школовали или су напустили школовање, уз увођење делотворних и ефикасних механизма за борбу против дискриминације и остваривање услова за уживање свих мањинских права за Роме и Ромкиње у образовном систему.

Оперативни циљ 1: Обезбедити да деца из ромске заједнице од рођења имају једнаке шансе за рани развој и учење и да су припремљена за укључивање у обавезно образовање.

Примењене мере и активности у оквиру првог циља у 2017.

М.1	<p>Обезбедити идентификовање развојних и образовних потреба деце, као и потреба родитеља за различитим видовима подршке у подстицању раног развоја и учења, како би се развијали одговарајући видови подршке од стране предшколске установе; обезбедити програме за родитеље и децу узраста до три године у породици, заједници и предшколској установи којима се подстичу развој и учење деце и развој родитељских вештина, као и доступност квалитетних предшколских програма за децу узраста од 3 до 5 година² (целодневни, полудневни).</p> <p>Активности:</p> <p>1.1.1.1. Анализирати потребе, креирати наменске и доступне програме за децу до три године и одрасле који се брину о њиховом развоју и учењу (родитеље/хранитеље/старатеље и васпитаче) у породици, заједници и предшколској установи</p> <p>1.1.1.2. Реализовати програме за родитеље и децу узраста до три године у породици, заједници и предшколској установи којима се подстичу развој и учење деце и развој родитељских вештина (обуке за реализаторе програма, обезбеђење финансијских и других услова за реализацију програма)</p> <p>1.1.1.3. Организовати различите програме предшколског васпитања и образовања у краћем трајању за децу узраста 3-5,5 годин (20% деце из осетљивих друштвених група)</p> <p>1.1.1.4. Подстицање локалних самоуправа да финансирају различите програме за већи обухват деце предшколским програмима у узрасту 4,5 – 5,5 година</p> <p>Пројекат „Инклузивно предшколско васпитање и образовање“ је ратификован у октобру 2017. У склопу припрема за реализацију овог пројекта свим јединицама локалних самоуправа послат је упитник и прикупљани су подаци који су омогућили увид у расположиве капацитете, реалне потребе и могућности у домену остваривања предшколског васпитања и образовања. У циљу</p>	Планиран буџет (2017)
		Потрошен буџет (2017)

	<p>информисања стручне јавности, предшколских установа и јединица локалних самоуправа, и њиховог мотивисања да узму активно учешће у предстојећим активностима у овом пројекту, Нордијски поверенички фонд и канцеларија Светске банке у Србији уз подршку МПНТР, реализовали су конференцију „Укључивање деце из осетљивих група у предшколски систем“. У сарадњи са МПНТР, Министарством здравља и Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, УНИЦЕФ је у октобру 2017. покренуо националну кампању под називом „Сваки тренутак је важан“. Циљ кампање је да се подигне свест о важности првих 1000 дана живота и значају раних искустава за развој детета. Одржана је и конференција „Најважније улагање у будућност нације– рани развој детета“ на којој су Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство здравља и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања упутили Позив на акцију: „Подржимо рани развој деце! Оптималани услови за развој за сваког детета и друштво у целини!“ у којем су као национални приоритети за унапређење друштвене подршке деци на раном узрасту у Србији идентификовани: Политичка и институционална консолидација; Подршка родитељству; Безбедно детињство; Унапређење здравља; Доступно предшколско васпитање и образовање за свако дете; Интервенције у раном детињству.</p> <p>• Више о току Пројекта у Анексу</p>		
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
М.2	<p>У периоду од 2017. до 2018. допринети потпуном обухвату ромске деце узраста од 5,5 до 6,5 година квалитетним предшколским васпитањем и образовањем, пре свега кроз целодневне, али и четворочасовне програме, као и потпуни обухват и редовно похађање квалитетног припремног предшколског програма.</p> <p>Активности:</p> <p>1.1.2.1. Идентификовати ромску децу узраста од 5.5 до 6.5 година која су стасала за похађање припремног предшколског програма</p> <p>1.1.2.2. Организовати активности за повећање обухвата припремним предшколским програмом стасале ромске деце</p> <p>1.1.2.3. Повећати квалитет програма ПВО:</p> <p>- ПУ реализују програмске активности које промовишу мултикултуралност и доприносе заштити идентитета, културе и језика ромске националне мањине - Ангажован довољан број ПА - Прати се и подржава напредовање у развоју и учењу ромске деце - Установе посвећују пажњу транзицији на</p>		Планиран буџет (2017)
			Потрошен буџет (2017)
		259.565,49 RSD <i>Save the children</i> за пројекат чији се део односи на обуку ПА за предшколско васпитање и образовање	

релацији ПУ-ОШ

У периоду од 2017. до 2018. допринети потпуном обухвату ромске деце узраста од 5,5 до 6,5 година квалитетним предшколским васпитањем и образовањем, пре свега кроз целодневне, али и четворочасовне програме, као и потпуни обухват и редовно похађање квалитетног припремног предшколског програма.

Активности:

1.1.2.1. Идентификовати ромску децу узраста од 5.5 до 6.5 година која су стасала за похађање припремног предшколског програма

1.1.2.2. Организовати активности за повећање обухвата припремним предшколским програмом стасале ромске деце

1.1.2.3. Повећати квалитет програма ПВО:

- ПУ реализују програмске активности које промовишу мултикултуралност и доприносе заштити идентитета, културе и језика ромске националне мањине - Ангажован довољан број ПА - Прати се и подржава напредовање у развоју и учењу ромске деце - Установе посвећују пажњу транзицији на релацији ПУ-ОШ

У оквиру „Заједничког програма за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група“ Црвени крст Србије је реализовао мапирање деце ван образовног система из руралних средина и учествовао у обезбеђивању подршке за њихово укључивање. Овим активностима мапирано је 436 деце.

Током протеклих година Црвени крст је, у оквиру Заједничког програма за инклузију Рома и маргинализованих група кроз образовање, на различите начине пружао подршку укључивању деце из осетљивих друштвених група у предшколско васпитање и образовање. Будући да се пројекат завршава, од септембра 2017. године Црвени крст неће бити у могућности да настави подршку у обиму и са до сада практикованим видовима подршке. У овом тренутку у 16 општина обухваћено је 322 деце, од чега 30 деце прелази у ППП, док 292 деце старости 3-5,5 година треба укључити у систем предшколског васпитања и образовања.

Асоцијација педагошких асистената реализовала је конференцију „Педагошка асистенција у образовном систему у Републици Србији на прекретници развоја - примери добре праксе, изазови, визија за будућност“ на којој су, као једна од централних тема, разматрани резултати прошлогодишње кампање за повећање обухвата ромске деце обавезним ППП, начини да се унапреде активности педагошких асистената, али и осталих кључних партнера током овогодишње кампање (80 учесника: чланови АПАС-а и представници кључних партнерских институција и ораганизација).

Због података који указују да обухват деце припремним предшколским програмом није потпун (креће између 95-98%), при чему је обухват деце из осетљивих група значајно нижи и износи око 62,9 % (подаци МИКС 5), почев од 2015. године Министарство просвете, науке и технолошког развоја у сарадњи са релевантним партнерима спроводи континуирану кампању за повећање уписа

<p>деце у припремни предшколски програм и први разред основне школе.</p> <p>Током априла 2017. године у сарадњи са СКГО из локалних самоуправа у којима је обухват деце ППП и уписом у први разред ОШ испод 90% прикупљени су подаци од значаја за унапређивање обухвата (локални акциони планови чије активности су усмерене на повећање обухвата деце и редовности похађања, интерресорна сарадња у мапирању, сензибилизацији, пружање помоћи око уписа, обезбеђивање додатне подршке као предуслова за редовно похађање и напредовање...). Од ПУ из таргетираних општина прикупљени су оперативни планови активности у вези са повећањем обухвата деце из осетљивих друштвених група припремним предшколским програмом за радну 2016/17 и пратећи извештаји. На основу увида у прикупљене податке, током маја и јуна 2017. године реализоване су консултативне радионице „Повећање обухвата деце припремним предшколским програмом и првим разредом основне школе“ са представницима предшколских и осталих релевантних установа са нивоа локалних заједница у којима је према подацима Републичког завода за статистику обухват испод 90% (обухваћено око 50% планираних општина). Циљ радионица је био да се, на основу анализе стања, идентификују добре праксе, баријере и тешкоће, и израде предлози мера и планови активности за остваривање потпуног обухвата деце.</p> <p>Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) – др. закон) члан 7. став 2. алинеја 2. је регулисано да се у остваривању принципа образовања и васпитања, посебна пажња посвећује подршци преласка детета, односно ученика у следећи ниво образовања и васпитања и остваривању континуитета у образовању и васпитању.</p> <p>Током 2017. године у предшколским установама је било ангажовано 30 ромских педагошких асистената.</p> <p>Министарство просвете, науке и технолошког развоја потписало је Меморандум о сарадњи са међународном организацијом Save the Children за северозападни Балкан (SCNWB) и започело активности на реализацији пројекта „Доступно и квалитетно образовање за девојчице и дечаке Роме“ (2017-2018). Припремљена је и акредитована обука за педагошке асистенте „Развој и учење деце раног узраста“ за педагошке асистенте који раде у предшколским установама, а планирано је и укључивање васпитача који су дипломирали на ромском језику на Високој струковној школи „Михајло Палов“ у Вршцу. Циљ обуке је јачање капацитета педагошких асистената у области раног развоја и рад у предшколским установама у Републици Србији.</p>		
Роми	Ромкиње	Укупна популација

М.3	Обезбедити пружање додатне образовне, социјалне и здравствене подршке деци.	Планиран буџет (2017)
	Активности: 1.1.3.1. Регулисати подршку сиромашној породици за похађање ПВО од најранијег узраста (ЛЗ препознају, организују и финансирају додатну подршку и услуге на локалу: бесплатни програми, обезбеђени материјал, превоз, исхрана, одећа..	
	1.1.3.2. Обезбедити делотворније функционисање ИРК кроз јачање компетенција њихових чланова за дефинисање одговарајућих облика додатне подршке доношењем стручног упутства, идентификовањем примера добре праксе, итд., као и обезбеђивањем услова да ЈЛС омогући ромској деци облике додатне подршке које предложи ИРК. 1.1.3.3. Подршка развоју компетенција запослених (укључујући ПА) потребних за квалитетно инклузивно предшколско васпитање и образовање и васпитање: - Промовисати добре праксе и развијене програме - Обезбедити обуке запослених - Креирати пратеће водиче, збирке добре праксе, стручне материјале - Успоставити мрежу ментора за подршку ИО - Успоставити ближу сарадњу и хоризонтално учење између образовних установа (активност је заједничка и за циљ 1.2.) Ратификован је и започела је реализација пројекта <i>Инклузивно предшколско васпитање и образовање</i> . У оквиру треће компоненте пројекта развијене су активности подршке оснаживању родитеља и старатеља у остваривању васпитне функције породице, обезбеђена додела бесповратне помоћи за програме појединих мање развијених општина и субвенционисани боравак деце из најугроженијих породица у предшколским установама. Очекује се, кроз компоненту 3 Пројекта повећан број деце корисника новчане социјалне помоћи узраста од 3 до 5,5 година која су уписана у предшколске програме бесплатно (4.000.000,00 евра током 4 године опредељено за ову намену). Унапређена интересорна сарадња у области ИО. Закључен је нови Споразум о оснивању интересорног Заједничког тела за подршку социјалној инклузији, подршку раду и координацију надзора над радом интересорних комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства здравља, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарства државне управе и локалне самоуправе. Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) –др. закон), члан 76 је унапређена регулатива рада ИРК, посебно у вези са прикупљањем и обрадом података о личности у сврху процене потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету, ученику и одраслом и праћења	Потрошен буџет (2017) Буџетска средства 2.874.150 RSD Донаторска средства 280.000 еур УНИЦЕФ у Србији кроз финансијску подршку АДА и СДЦ

ефеката исте. Са циљем унапређивања рада интерресорних комисија кроз успостављање интерресорне подршке на локалу, МПНТР је подржало пројекат „Унапређење професионалне подршке у заједници – важан корак у инклузији деце“ који је спровео Центар за социјалну политику у сарадњи са УНИЦЕФ-ом, Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва, СКГО, а уз финансијску подршку АДА и СДЦ-а. Током пројекта су организоване једнодневне обуке за чланове интерресорних комисија свих општина у Србији, развијен програм обуке у који је укључено 17 београдских општина.		
Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 2: Обезбедити квалитетно основно и средње образовање за децу и младе из ромске заједнице, делотворну превенцију напуштања образовања и разноврсне облике додатне подршке до завршетка средњег образовања.		
М.1	Обезбедити делотворно спровођење постојећих прописа о упису деце у основну школу како би се осигурао правовремени полазак у редовно основно образовање и спречавање неоправданог уписа у специјално основно образовање или специјална одељења редовног основног образовања за ромску децу, а посебно за децу која живе у ромским насељима и условима сиромаштва. Активности: 1.2.1.1. Увести активне мере информисања, обезбеђивања одговарајуће правне и друге подршке родитељима/старатељима у остваривању права деце на основно образовање. 1.2.1.2. Осигурати спремност основних школа кроз оснаживање стручних капацитета за адекватне одговоре на образовне потребе ромске деце – путем информисања и едукација наставника, родитеља ромске и неромске деце, као и ученика, о правима ромске деце, културолошким специфичностима, тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање. 1.2.1.3. Унапредити процедуру испитивање деце пред полазак у школу (по потреби) на матерњем ромском језику ради објективне и валидне идентификације њихових образовних и васпитних потреба и прилагођавања школе и наставника потребама деце 1.2.1.4. Унапредити функционисање педагошких асистената путем дефинисања критеријума за њихово ангажовање, описа њиховог посла и одговорности, као и стручног усавршавања и напредовања, које укључује родно сензибилисане и антидискриминаторске садржаје. Обезбедити потребан број педагошких асистената кроз уређивање и обезбеђивање њиховог финансирања. 1.2.1.5. Обезбедити делотворне и ефикасне механизме за	Планиран буџет (2017)
		Потрошен буџет (2017)
		Плате ПА: 103.556.402,16 РСД
		Донаторска средства, 1.059.100,00 РСД Save the Children „Доступно и квалитетно образовање за девојчице и дечаке Роме“ (2017-2018) МПНТР у партнерству са Save the Children за северозападни Балкан, Сарајево

превенцију и спречавање раног напуштања основног образовања од стране деце из ромске заједнице, као и капацитете образовних установа за њихово спровођење

1.2.1.6. Обезбедити редовно похађање наставе и напредовање ромске деце, нарочито девојчица, посебно на прелазу из четвртог у пети разред и на преласку из основног у средње образовање, кроз дефинисање одговорности школе да прати и реагује у случајевима изласка из и/или раног напуштања система образовања у сарадњи са родитељима и ЦСР.

МПНТР је кроз партнерство са међународном организацијом Save the Children за северозападни Балкан (SCNWB) и оквиру пројекта „Доступно и квалитетно образовање за девојчице и дечаке Роме” (2017-2018) реализовало низ активности са циљем оснаживања основних школа за примену Модела превенције осипања, процену потреба у школама, као и пружање менторске подршке. *Обука за планирање, спровођење и праћење мера за спречавање осипања ученика* као модел за превенцију осипања, биће акредитована и укључена на листу програма од посебног значаја. У овај партнерски пројекта укључено је 12 основних школа које су развиле акционе планове и припремиле програме менторске подршке. *Обука за планирање, спровођење и праћење мера за спречавање осипања ученика* реализована је од 01-04. фебруара 2018. године. Учествовало је **25 учесника**, представника 12 основних школа које су део пројекта „Доступно и квалитетно образовање за девојчице и дечаке Роме”.

Остварени су следећи исходи:

- ✓ Учесници су стекли знања о Моделу за спречавање осипања и његовим главним компонентама;
- ✓ Учесници су стекли практична знања везана за примену Инструмента за идентификацију ученика под ризиком од осипања и израду Плана за појединачног ученика;
- ✓ Учесници су, кроз практичне примере, увидели значај мера које доприносе смањењу осипања у школама - вршњачкој подршци, укључивању родитеља и допунској настави, као и сарадњи са локалном заједницом;
- ✓ Учесници су стекли знања о могућностима за додатно тестирање ученика који су под високим ризиком од осипања;

Учесници су израдили нацрт акционог плана за спречавање

	<p>осипања на нивоу школе (12 нацрта акционих планова). Припремљена је обука за педагошке асистенте „Развој и учење деце раног узраста“ за педагошке асистенте који раде у предшколским установама, а палнирано је и укључивање васпитача који су дипломирали на ромском језику на Високој струковној школи „Михајло Палов“ у Вршцу. Циљ обуке је јачање капацитета педагошких асистената у области раног развоја и рад у предшколским установама у Републици Србији. Обука је акредитована и на листи је програма од јавног интереса.</p> <p>У погледу уређивања педагошке асистенције и превазилажења помињаних проблема, предузето је следеће: одржан је иницијални састанак посвећен уређивању питања педагошке асистенције у образовном систему. Постојећи прописи, урађене анализе и извештаји о пракси ПА садрже довољно података који су ваљана основа за израду правилника о педагошкој асистенцији. У том смислу посебно је значајна свеобухватна анализа „Међународних политика и пракси у педагошкој асистенцији у региону и свету“, што је продукт заједничке активности Групе за социјалну инклузију и канцеларије УНИЦЕФ-а у Србији, као допринос контекстуалном оквиру за унапређивање образовне политике и праксе у области педагошке асистенције у Србији и припреми за измене и допуне законске регулативе и доношење подзаконских аката. Усвојен је Закон о основама система образовања и васпитања (<i>"Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) –др. закон</i>) чиме је постављен правни основ за доношење подзаконског акта којим ће се унапредити функционисање рада педагошких асистената путем дефинисања критеријума за њихово ангажовање, описа њиховог посла и одговорности, као и стручног усавршавања и напредовања. Чланом 136. ЗОСОВ-а прописано је да предшколска установа и школа могу да имају и друге сараднике, педагошког и андрагошког асистента и помоћног наставника, у складу са посебним законом, и дефинисани су њихова улога и задаци у установи. МПНТР је започело рад на формирању Радне групе која ће окупити све кључне чиниоце у области педагошке асистенције. Радна група ће додатно мапирати тренутно стање и потребе у области педагошке асистенције за ромску децу и израдити подзаконски акт којим ће се одредити врста и степен образовања и програм обуке, стандарди квалитета рада, рационализација мреже педагошких асистената и ангажовање нових 50 асистената/киња у школској 2017/18 и 2018/19. години.</p> <ul style="list-style-type: none">• Ширење мреже педагошких асистената планирано је	
--	--	--

кроз ИПА II програм – секторска буџетска подршка. Општи циљ Секторске буџетске подршке је подршка Влади РС у спровођењу реформи у сектору образовања путем унапређења квалитета, једнакост и релевантност система образовања и васпитања, укључујући специфична питања у вези са потребама образовања мањина и ромске националне заједнице, са циљем да се боље одговори на потребе тржишта рада и да постепеног усклађивања са ЕУ стандардима. Реализацијом циља 3. *Побољшање услова за ромску децу и студенте (дечаки и девојчице) да учествују у пред-универзитетском образовању (укључујући i drop-out)* биће унапређена функционалност мреже педагошких асистената, затим ће бити побољшан развој стандарда квалитета њиховог рада; јачање њихових капацитета за имплементацију стандарда квалитета и успостављање система осигурања квалитета за њихов рад како би се боље одговорило на потребе школа и побољша квалитет испоруке. У наредном периоду биће проширена мрежа педагошких асистената и ангажовање нових 50 асистената/киња у школској 2017/18 и 2018/19. години. На основу неколико критеријума (број ученика, близина подстандардних насеља, резултати на завршном испиту, број ученика који напушта школовање) извршена је прве селекција школа и формирана је комисија која ће предложити 50 школа у којима ће бити ангажовани педагошки асистенти. Комисију ће чинити осим представника министарства и представници Националног савета ромске националне мањине и Асоцијације педагошких асистената.

Додатно, због важности предшколског васпитања, ради се на изради и акредитацији посебног програма за педагошке асистенте за рад у предшколским установама. МПНТР је потписало Меморандум о сарадњи са међународном организацијом Save the Children за северозападни Балкан (SCNWB) и започело активности на реализацији пројекта „Доступно и квалитетно образовање за девојчице и дечаке Роме“ (2017-2018). У оквиру овог пројекта акредитована је и обука „Развој и учење деце раног узраста“ за педагошке асистенте који раде у предшколским установама, а укључени су и васпитачи који су дипломирали на ромском језику на Високој струковној школи „Михајло Палов“ у Вршцу. Циљ обуке је јачање капацитета педагошких асистената у области раног развоја и рад у предшколским установама у Републици Србији. Обука је акредитована и на листи је програма од јавног интереса. За учеснике је планиран Приручник са прилозима за

	<p>сваку тему која ће бити обрађивана на обуци.</p> <p><u>Резултати петодневне обуке педагошки асистенти:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• разумети своју улогу и одговорност у односу на децу, ПУ, локалну заједницу и породице из осетљивих група• овладати знањима о раном развоју, вештинама комуникације и партнерства у функцији припреме, креирања и спровођења подршке деци и родитељима током раног развоја, образовања и током поласка у школу• овладати знањима потребним за преузимање активне улоге за унапређење услова за остваривање права, развој и учење деце, кроз сарадњу са запосленима у ПУ и надлежним институцијама у локалној заједници• бити оснажени да раде на подизању свести у ромској заједници о значају раног развоја и образовања. <p>Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) – др. закон), члан 76. прописано је да детету и ученику и одраслом коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу, ризика од раног напуштања школовања и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека, прилагођавање начина остваривања школског програма и израду, доношење и остваривање индивидуалног образовног плана. Члан даље дефинише питање израде, доношења и остваривања, начин праћења и вредновања индивидуалног образовног плана (ИОП) као вида додатне подршке у образовању и васпитању. Чланом је дефинисан циљ израде и примене ИОП-а, врсте ИОП-а, као и улога Интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику, као и стручни сарадници и тимови у установи који учествују у изради ИОП-а. Члан прописује да се у првој години рада по ИОП-у, ИОП вреднује тромесечно, а у свакој наредној години два пута у току радне, односно школске године, да његово спровођење прати Министарство, а да ближе упутство за остваривање ИОП-а, његову примену и вредновање доноси министар.</p> <p>Центар за социјалну политику је, уз подршку МПНТР започео спровођење пројекта „Механизми за спречавање осипања ученика ромске националности из образовног система“, чији је циљ смањење осипања ученика из образовног система и раног напуштања школовања, посебно девојчица и дечака ромске националности и повратника по реадмисији из земаља чланица ЕУ. Пројекат је сагледао тренутни одговор институција на локалном</p>	
--	---	--

нивоу у вези са смањењем осипања ученика из образовног система и развити модел унапређеног система за рану идентификацију и реаговање институција на локалном нивоу, у циљу спречавања осипања из образовног система. У фокусу пројекта ће бити ученици ромске националности и повратници по реадмисији из земаља чланица ЕУ. Превенција осипања из образовног система препозната је као једна од приоритетних области деловања у обезбеђивању квалитетног образовања за све. Пројекат је реализован у три локалне самоуправе: Пирот, Прокупље и Владичин Хан. Неке од кључних активности на пројекту су: спровођење истраживања о функционисању постојећих механизма у локалним заједницама за спречавање осипања из образовног система; осмишљавање и пилотирање унапређеног система за рану идентификацију и реаговање на локалном нивоу у циљу спречавања осипања из образовног система; дизајн протокола на локалном нивоу за спречавање осипања из образовања који треба да послужи школама, центрима за социјални рад, интерресорним комисијама, здравственим центрима, судијама за прекршаје, локалним самоуправама и другим релевантним механизмима и партнерима на локалу (ромски координатори, педагошки асистенати, здравствене медијаторке); избор 10 примера добре праксе из локалних самоуправа широм Србије који се баве смањењем осипања ученика из образовног система; промоција модела унапређеног система за рану идентификацију и реаговање на локалном нивоу у циљу спречавања осипања из образовног система.

Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) – др. закон), члан 22. ставови 4. и 5. регулисана је одговорност за упис и редовно похађање наставе. Прописано је да је школа дужна да обавести родитеља, односно другог законског заступника и јединицу локалне самоуправе о детету које није уписано у први разред, најкасније 15 дана пре почетка школске године. Такође, **школа је дужна да обавести родитеља, односно другог законског заступника о ученику који нередовно похађа или је престао да похађа наставу, најкасније два дана од дана престанка похађања наставе.** У истом закону, члан 7. став 2. алинеја 2 којим су регулисани општи принципи образовања и васпитања прописана је **обавеза образовне установе да пружи подршку преласку детета, односно ученика у следећи ниво образовања и васпитања и остваривању континуитета у образовању и васпитању.** У члану 76, став 5, прописано је да уколико родитељ,

	односно други законски заступник, неоправдано одбије учешће у изради или давање сагласности на ИОП, установа је дужна да о томе обавести надлежну установу социјалне заштите у циљу заштите најбољег интереса детета, односно ученика.	
	Роми	Ромкиње
		Укупна популација
М.2	<p>Унапредити упис ромске деце у средње школе путем мера афирмативног уписа у средње образовање за све ромске ученике који заврше основно образовање и имају услове за наставак школовања у средњем образовању, као и редовно похађање средњих школа.</p> <p>Активности:</p> <p>1.2.2.1. Дефинисати начине праћења ефеката афирмативних мера у образовању ромске популације кроз измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитања (ЗОВС)</p> <p>1.2.2.2. На основу спроведеног истраживања и анализе узрока напуштања школовања, а путем успостављања програма менторства и стипендирања обезбедити делотворне и ефикасне механизме за превенцију и спречавање напуштања средњег образовања кроз редовно напредовање, учење и завршавање средњег образовања ромске деце и младих из ромске заједнице</p> <p>1.2.2.3. Осигурати спремност средњих школа кроз оснаживање стручних капацитета за адекватне одговоре на образовне потребе ромске деце – путем информисања и едукација наставника, родитеља ромске и неромске деце, као и ученика, о правима ромске деце, културолошким специфичностима, тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање.</p> <p>Правилник о мерилима и поступку за упис ученика – припадника ромске националне мањине у средњу школу под повољнијим условима ради постизања пуне равноправности ("Сл. гласник РС", бр. 12/2016) је стављен ван снаге, јер је у целости постао део Правилника о упису ученика у средњу школу („Сл. гласник РС”, бр. 38/17 и 51/17) и новог Правилника о упису ученика у средњу школу "Службени гласник РС", број 23 од 23. марта 2018. године који садржава целокупни текст Правилник о мерилима и поступку за упис ученика – припадника ромске националне мањине у средњу школу под повољнијим условима ради постизања пуне равноправности. МПНТР је сталном контакту са основним школама којима се доставило</p>	<p>Планиран буџет (2017)</p> <p>Потрошен буџет (2017)</p> <p>Буџет РС стипендије 303 ученика x 5.400,00 динара x10 рата/за школску годину = 16.362.000 РСД</p> <p>Буџет РС - 200 ментора- износ исплате по ученику: 2900,00 РСД укупно: 15.000.000 РСД</p> <p>Упис ромских ученика у средње школе реализован је у оквиру редовних активсоти Сектора за средње образовање и васпитање и образовање одраслих.</p>

потребну документацију за реализацију Програма афирмативне мере за школску 2018/19. годину. Све основне школе преко школских управа добиле допис у коме се подсећају на обавезе које имају у вези информисања ученика и родитеља о мерама афирмативне акције и пружању потребне подршке у прикупљању документације. Применом Правилника у школској 2016/17. години уписано је 1632 ученика ромске националне мањине (840 М; 792 Ж). За коришћење мере афирмативне акције за школску 2017/18. годину пријавило се преко 2500 ученика ромске националности, а **уписано је 1969 ученика**. Објављено је ***Стручно упутство за спровођење уписа ученика у средњу школу*** којим се ближе одређују услови, поступак избора кандидата и начин спровођења Конкурса. Донет је документ ***Смернице за прилагођавање пријемног испита ученицима којима је потребна додатна образовна подршка***.

Чланом 176. ЗОСОВ-а прописан је појам јединственог образовног броја (ЈОБ) који прати његовог носиоца кроз све нивое формалног образовања и васпитања и представља кључ за повезивање свих података о детету, ученику и одраслом у ЈИСП-у. ЈОБ представља индивидуалну и непоновљиву ознаку која се састоји од 16 карактера и која се додељује детету, ученику и одраслом у аутоматизованом поступку преко ЈИСП-а, на захтев установе, при првом упису у установу. Члан прописује сврху у коју се подаци о личности прикупљају и да овлашћено лице установе има обавезу да ЈОБ лично достави детету и ученику преко родитеља, односно другог законског заступника и одраслом у затвореној коверти, заједно са подацима за лични приступ регистру евиденцију о васпитно-образовном, образовно-васпитном, односно васпитном раду и о успеху и владању ученика и одраслих, да о томе води евиденцију, као и да се подаци о ЈОБ-у и привременом ЈОБ-у чувају трајно. Чланом је одређено Министарство као руковалац подацима о личности из овог члана. ЈОБ је основ за генерисање различитих података о деци, ученицима полазницима укљученим у образовни систем, њихово праћење кроз образовни систем, израду стстистичких података важних за доношење одговорних одлука за и праћење ефеката системских мера.

Стипендије ученицима ромске националне мањине обезбеђују већи обухват и пуну укљученост у квалитетно средње образовање, нарочито сстипендирање ученика ромске националности од првог до четвртог разреда средње школе, који имају просечан школски успех од 2,5 до 3,5. У школској 2017/18. години додељено је стипендија за

520 ученика/ица ромске националне мањине. Износ месечне стипендије 3900,00 динара. Из буџета је МПНТР за школ. 2016-17. годину доделило 150 ученичких стипендија ромским ђацима у средњој школи који постижу одличан успех (од тога је 60% девојчица). Износ месечне стипендије је 5400 динара. У школској 2017/18. години из буџета МПНТР додељено је 303 стипендије за школски успех врло добар и одличан и 500 стипендија за школски успех од 2,5 до 3,5 у сарадњи МПНТР и РЕФа.

Укључивање ментора/ки у образовну подршку ученицима, има за циљ квалитетније образовање и смањење напуштања школовања. Подршку у укључивању, учењу и напредовању овим ученицима пружају наставници-ментори који су кроз обуку припремљени за менторство. Ментори/ке пружају подршку ученицима и прате напредовање ученика/ица, редовност похађања наставе и ваннаставних активности. Ученици/це који су део менторског система подршке поправили су школски успех и редовније похађају школу. У школској 2017/18. години ангажован је 201 наставник-ментор за пружање подршке ученицима ромске националне мањине. Износ месечне надокнаде за менторе 2900,00 динара по ученику.

МПНТР је подржало **пројекат „Механизми за спречавање осипања ученика ромске националности из образовног система“** (децембар 2016 – јун 2018) који реализује Центар за социјалну политику (ЦСП). Циљ пројекта је смањење осипања ученика из образовног система и раног напуштања школовања, посебно девојчица и дечака ромске националности и повратника по реадмисији из земаља чланица ЕУ.

Резултати су:

- Реализовано истраживање о функционисању постојећих механизма у локалним заједницама за спречавање осипања из образовног система.
- Креиран модел унапређеног система за рану идентификацију и реаговање на локалном нивоу у циљу спречавања осипања из образовног система.
- Дизајниран модел протокола на локалном нивоу за спречавање осипања из образовања који служи школама, центрима за социјални рад, интерресорним комисијама, здравственим центрима, судијама за прекршаје, локалним самоуправама и другим релевантним механизмима и партнерима на локалу (ромски координатори, педагошки асистенти, здравствене медијаторке).
- Представљени примери добре праксе из локалних самоуправа који се баве смањењем осипања ученика из

	<p>образовног система.</p> <p>У Каталогу програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника за школску 2016/2017. и 2017/2018. годину постављена је листа приоритетних области стручног усавршавања од значаја за развој образовања и васпитања за период од три године, а једна од приоритетних области гласи „стварање толерантне и недискриминативне средине за учење и развој сваког појединца, заштита од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације“.</p> <p>У Каталогу се налази више од 30 програма сталног стручног усавршавања чија тема су људска права, права мањина, родна равноправност, инклузија у образовни систем.</p>	
Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 3: Обезбедити делотворне и ефикасне механизме за препознавање различитих облика дискриминације припадника ромске заједнице, њихову превенцију и интервенисање у случају дискриминације.		
М.1	<p>Развијати образовне установе као инклузивне, интеркултуралне, недискриминаторне и безбедне средине за ромску и сву другу децу кроз развој инклузивног образовног окружења, заснованог на уважавању различитости и промовисању равноправности, права детета и људских права.</p> <p>Активности:</p> <p>1.3.1.1. Израдити Упутство за примену Правилника о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања</p> <p>1.3.1.2. Подржати примену правилника о препознавању свих облика дискриминације кроз израду приручника и реализацију обука за просветно-васпитни кадар, децу и родитеље.</p> <p>1.3.1.3. Уклонити садржаје из наставних програма који шире негативне стереотипе о припадницима ромске заједнице и обезбедити да афирмативни садржаји о ромском језику, култури, историји и традицији буду укључени у програм различитих предмета, као и да елементи интеркултуралног образовања буду укључени у програме различитих предмета.</p> <p>МПНТР реализује пројекат „Подршка имплементацији регулативе у области антидискриминације у образовању“ (јул 2016 - децембар 2018) у сарадњи са УНИЦЕФом и</p>	<p>Планиран буџет (2017)</p> <p>Потрошен буџет (2017)</p> <p>Донаторска средства 1.973,897,00 РСД пројекат „Подршка имплементацији регулативе у области антидискриминације у образовању“, донатор УНИЦЕФ</p>

Повереником за заштиту равноправности. Радна група која је формиран у оквиру овог пројекта активно је радила на унапређивању законске регулативе у области препознавања и реаговања на дискриминацију у образовно-васпитним установама. С обзиром да је претходни Закон о основама система образовања и васпитања дефинисао подзаконски акт којим се регулише препознавање, али не и реаговање на случајеве дискриминације у образовно-васпитним установама, Радна група је радила на изменама и допунама овог закона. Резултат се огледа у допунама новог Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) – др. закон), који је усвојен крајем у октобру 2017. године а усвојени су чланови који ближе уређују забрану дискриминације, забрану понашања која вређа углед, част и достојанство и обавезе органа и појединаца у реаговању на ситуације дискриминаторног понашања. У овим околностима у којима се област антидискриминације додатно и јасније дефинише, Радна група је одлучила да ради нови Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања. Текст будућег Правилника је у завршној фази израде а њиме се прописује поступање установе када се посумња или утврди дискриминаторно понашање, начини спровођења превентивних и интервентних активности, обавезе и одговорности детета, ученика, одраслог, родитеља, односно другог законског заступника, запосленог, трећег лица у установи, органа и тела установе и друга питања од значаја за заштиту од дискриминације. Посебно је важно нагласити да је новим предлогом Правилника дефинисана сегрегација, као и превентивне активности на нивоу јединице локалне самоуправе у спречавању сегрегације, превентивне активности установе на спречавању сегрегације, затим интервенција и мере десегрегације и мере које се примењују за појединачно дете и ученика током процеса десегрегације. Међуминистарска Радна група је наћелно усвојила анцрт Правилника и послала га на мишљења ресорним институцијама.

У оквиру овог пројекта „Подршка имплементацији регулативе у области антидискриминације у образовању“ грађана одржано је укупно 6 фокус група, 3 са наставницима и 3 фокус групе родитељима у основним и средњим школама у три града Републике Србије. **Фокус групе са родитељима** реализоване су у Оџацима, Београду и у Гаџином Хану. Одазив родитеља је био изузетно велик (у просеку 15). У све три групе су родитељи активно

учествовали и износили своје виђење и разумевање дискриминације. Када се од њих очекивало да изнесу мишљење шта је дискриминација увек су говорили да је то прављење разлике или издвајање из групе због неких особина особе. Међутим, када су требали да изнесу конкретне примере дискриминације из свог искуства или примере за које су чули да су се догодили, углавном су износили примере различитих облика вршњачког насиља, најчешће вербалног и социјалног. Родитељи су углавном изражавали велико поверење у наставнике и директора/ку школе и истицали добру сарадњу са наставним особљем, а као разлог дискриминације наводили кућно невоспитање деце која су насилници. Већина родитеља је износила став да деца са сметњама у развоју треба да похађају специјалне школе јер је то „боље за њих“. **Фокус групе са наставницима** одржане су у Новом Саду, Београду и у Нишу. У просеку било по 15 наставника у групи. Као и са родитељима и са наставницима је била одлична сарадња, активно су учествовали у разговору. Као и родитељи, понеки наставници су умели да дефинишу појам дискриминације, међутим већина не одваја дискриминацију од насиља. Ставови су били веома шаролики – од изузетно сензибилисаних и оснажених наставника који су спремни и знају да раде са децом из маргинализованих група, до наставника који немају разумевања, а ни знања о инклузивном образовању. И једних и других је било подједнако у свакој фокус групи из чега закључујемо да средина из које долазе наставници не даје ни предности нити ограничења да се наставници обуче. Неки наставници су показали јасан отпор према инклузивном образовању деце са сметњама у развоју, изражавајући свој став кроз медицински приступ инвалидитету. Неки наставници су показали потпуно неразумевање инклузивног образовања, док је једна професорка средње школе изјавила да поклања двојке свим који раде по ИОП-у јер је ИОП тако направљен да деца не могу да га „остваре“. У свим групама се разлози за дискриминаторно и насилно понашање деце препознају у кућном (не)воспитању деце и понашању родитеља. Резултати одржаних фокус група биће коришћени приликом израде приручника за примену новог Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашању.

Кроз реализацију пројекта Савета Европе и Европске уније који пружа подршку Југо-источној Европи и Турској „Хоризонтал фацити“ ХФ – 33 - Јачање заштите националних мањина у Србији, реализована је анализа изабраних наставних планова и програма, предметних

компетенција и образовних стандарда, представљени у овом извештају, показују хетерогену ситуацију у погледу присуства и односа према националним мањинама у образовном оквиру у Републици Србији. Битно је нагласити да се званични документи који се односе на образовање, односно на стандарде и наставне програме (нарочито на задатке и наставне јединице) за одређене школске предмете којима се овај извештај бави (Природа и друштво и Музичка култура у првом циклусу; Српски језик и књижевност и Географија у другом циклусу, и Географија, Социологија и Устав и права грађана у трећем циклусу), непосредно баве питањем националних мањина или њиховом културном баштином те да представљају позитивне трендове или примере. Иако се препознаје одлучност законодавца да националне мањине уврсти као саставни део ових докумената, анализа показује да та намера није јасна услед неодређених и општих формулација задатака или садржаја наставних програма (нарочито када се културна баштина одређује заменицом „наша“ или када је скривена иза општих циљева и свеобухватних вербализација). Националне мањине се у програмима за основну школу углавном помињу у вези са музиком (с изузетком предмета Природа и друштво и делимично предмета Географија) а опште узев се помиње ограничени број мањина (списак оних који се појављују у предмету Музичка култура је дужи али се иначе помиње по један мађарски аутор или неко из бивше Југославије). Информације о националним мањинама у вези са музиком не представљају нужно недостатак, али би тенденцију ка превасоходно „фолклористичком“ представљању националних мањина, требало избећи. Образовни изазов подразумевао би примену уравнотеженог и промишљеног приступа идентитету локалног „завичаја“ или окружења и његовом проширењу на општи друштвени/државни ниво. Пун потенцијал садржаја од значаја за питање националних мањина је потцењен. Он није контекстуализован на начин којим се подржава разумевање културне разноликости и њеног доприноса развоју толеранције и узајамног уважавања у мултикултуралном и мултиетничком друштву. Наставницима је препуштено да држе наставу о одређеним важним садржајима без конкретних упутстава да настава треба да доведе до развоја интеркултуралних компетенција ученика, њиховог упознавања са припадницима различитих етничких/националних група. Предмет Историја препознат је као један од најважнијих за јачање свести о различитим погледима на прошлост, укључујући положај и перспективу националних мањина. Анализа наставних програма за предмет Историја указује на то да се током целог

<p>образовања, од првог до краја трећег циклуса, у предметима Природа и друштво, Историја, и донекле, Географија, не бави се питањем националних мањина које данас живе у Србији на одговарајући и задовољавајући начин. Може се закључити да у постојећем садржају програма недостаје или да није довољно транспарентан потпун увид у процес стварања савременог мултикултуралног и мултиетничког српског друштва и државе. Неговање националног идентитета и јачање свести о значају културне баштине као кључне компоненте идентитета у основи се изражавају у изазивању осећања патриотске свести и припадности Републици Србији, при чему се не узимају у обзир посебне карактеристике разних националних мањина које данас живе у Србији.</p> <p>Препоруке и предлози за превазилажење утврђених недостатака истакнутих у овом извештају, биће реализовани у сарадњи са међународном организацијом ЕЦМИ - Европски центар за мањинска питања која се бави истраживањима јавних мањинских политика и пружа саветодавне услуге у овој области.</p>		
Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 4: Обезбедити услове за изражавање идентитета, неговање језика и културе и остваривање свих мањинских права Рома и Ромкиња у образовању.		
М.1	Обезбедити спровођење мера које ће допринети јачању и очувању ромског језика и идентитета, као и инклузији Рома и Ромкиња у друштво насупрот њиховој асимилацији.	Планиран буџет (2017)
		<p>Потрошен буџет (2017)</p> <p>Плате ангажованих наставника/ица изборног предмета Ромског језика са елементима националне културе - 12.200.000 РСД. Јавни конкурс за учешће у коришћењу финансијских средстава намењених за дотације невладиним и другим непрофитним организацијама значајним за образовање –</p>
<p>Активности:</p> <p>1.4.1.1 Организовати, у складу са стандардима научноистраживачког рада, истраживања посвећена језику, култури, обичајима и идентитету Рома и Ромкиња.</p> <p>1.4.1.2. Унапређивање могућности учења матерњег језика – говора и елемената националне културе у школама уз задржавање статуса изборног предмета и развијање факултативних и других ваннаставних активности, као и обезбеђивање средстава за извођење факултативних ваннаставних активности.</p> <p>1.4.1.3. Развијати и унапређивати издаваштво на ромском језику и двојезично које ће се користити у предшколским установама, основним и средњим школама: уџбеници, радни материјал, лектире и сл.</p> <p>Лекторат за ромски језик на Филолошком факултету Универзитета у Београду (отворен ак. 2015/16. године) наставио је са радом и у 2017. години. На Филолошком факултету Универзитета у Београду, у оквиру студијског програма „Језик, књижевност, култура“ који је настао је структурним интегрисањем наставе појединачних језика, књижевности и култура, библиотекаштва и информатике, опште лингвистике и опште књижевности и теорије књижевности, студенти имају</p>		

<p>могућност и изучавања 35 страних језика, а ромски језик је један од њих. Од увођења ромског језика, 15 студената је похађало овај изборни предмет.</p> <p>У школској 2016/17. години у оквиру Центра за стално образовање и евалуацију Филолошког факултета Универзитета у Београду 54 нова полазника је стекло сертификате за предавање <i>Ромског језика са елементима националне културе</i>. У шк. 2016/17. години укупно 2264 ђака похађа изборни предмет <i>Ромски језик са елементима националне културе</i> у 72 ОШ у Србији. Током школске 2016/17. године укупно је ангажовано 55 наставника-ица који предају <i>Ромски језик са елементима националне културе</i>. У школској 2017/18. години број ученика/ица који похађају изборни предмет <i>Ромски језик са елементима националне културе</i> расте, сада је тај број 2.860 у 79 основних школа.</p> <p>Са циљем обезбеђивања недостајућих уџбеника на ромском језику, МПНТР је реализовало Јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника за изборни предмет <i>Ромски језик са елементима националне културе</i> за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања. МПНТР припрема меморандуме са националним саветима чије националне мањине реализују изборни предмет <i>Матерњи језик/говор са елементима националне културе</i> (међу којима је и Национални савет ромске националне мањине) којим ће бити дефинисане потребе за уџбеницима за овај изборни предмет и динамика реализације.</p> <p>МПНТР реализовало је Јавни конкурс за учешће у коришћењу финансијских средстава намењених за дотације невладиним и другим непрофитним организацијама значајним за образовање. Циљ конкурса био је унапређивање система образовања и васпитања кроз образовно-васпитне активности које пружају подршку ученицима основних и средњих школа. Од укупно 40 одобреног програма, одобрена су три пројекта која таргетирају ромску националну мањину. Предложени програми ће реализовати активности усмерене на унапређивање матерњег језика/говора са елементима националне културе у основним школама.</p>		подржано 3 пројекта којима је циљна група – ромска заједница – 822.000 РСД	
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 5: Обезбедити већи обухват Рома и Ромкиња у студентској популацији и образовање ромских стручњака у областима од значаја за ромску заједницу и спровођење Стратегије			
М.1	Обезбедити подршку младим Ромима и Ромкињама који са успехом завршавају четворогодишње средње образовање у припремама за упис, каријерном вођењу и даљем школовању.		Планиран буџет (2017)
	Активности: 1.5.1.1. Организовати обуке за педагошко-психолошке службе у		

<p>установама средњег васпитања и образовања о специфичним потребама ученика припадника ромске заједнице у каријерном вођењу.</p> <p>1.5.1.2. Унапредити Стручно упутство за спровођење уписа у прву годину студијских програма основних и интегрисаних студија на високошколским установама ради повећања квоте од 1% за студије које су од посебног интереса за ромску заједницу.</p> <p>1.5.1.3. Унапредити Конкурс за доделу студентских кредита и стипендија студентима високошколских установа који се посебно рангирају ради рангирања студената који уписују факултете од интереса за ромску заједницу</p> <p>1.5.1.4. Унапредити Конкурс за доделу ученичких и студентских стипендија изузетно надареним ученицима и студентима у делу који се односи на критеријуме за утврђивање редоследа кроз увођење афирмативне мере за студенте ромске националности у циљу уписа на докторске академске студије из области које су од посебног значаја за ромску заједницу и спровођење Стратегије.</p> <p>Стручно упутство за спровођење уписа у прву годину студијских програма основних и интегрисаних студија на високошколским установама доноси се сваке школске године и прописује коју документацију кандидати/киње прилажу. Упис на ВШУ у оквиру Програма афирмативне мере уписа припадника ромске националне мањине у оквиру квоте до 1% може да оствари студент који је положио пријемни испит. Приликом уписа на више године студија, студенти који су се уписали преко Програма афирмативне акције укључивања Рома у образовни систем у статусу студената који се финансирају из буџета, се не рангирају са осталим студентима већ задржавају буџетски статус ако остваре 36 ЕСПБ у складу са Законом о високом образовању.</p> <p>Факултет је дужан да у свом информационом систему води евиденцију о студентима који су кроз Програм афирмативне мере уписали прву годину студија и остварили право на финансирање из буџета. Студенти који су се уписали преко Програма афирмативне мере у статусу студената који се финансирају из буџета имају право на смештај и исхрану према условима Конкурса за пријем студената високошколских установа у Републици Србији у установе за смештај и исхрану студената који се објављује сваке године и обезбеђује 10% места за кориснике/ице Програма афирмативних мера.</p> <p>Програмом афирмативне мере уписа студената ромске националности на високошколске установе чији оснивач је РС у академској 2016/17. години уписано је 182 студента (М88; Ж94). У академској 2016-17. години додељено је 93 студентских стипендија и 34 студентска кредита.</p> <p>Програмом афирмативне мере за упис студената ромске националности у академској 2017/18. годину уписано је 154 студента (71 М, 83Ж). Према спроведеном Конкурсу за доделу студентских кредита за школску 2016/2017.годину додељено је 34 кредита за ромске студенте, а у оквиру 10% опредељених</p>	<p>Потрошен буџет (2017)</p>
---	----------------------------------

<p>места за осетљиве друштвене групе.</p> <p>Према спроведеном Конкурсу за доделу студентских стипендија за школску 2016/2017.годину додељено је 93 стипендије за ромске студенте, а у оквиру 10% опредељених места за осетљиве друштвене групе.</p> <p>Ромски едукативни фонд је у сарадњи са МПНТР а кроз два програма, RMUSP (Roma Memorial University Scholarship Program) и RHP (Roma Health Program) стипендирао 82 редовна студента кроз RMUSP и 26 студената медицине кроз RHP уз програм менторске подршке и унапређивања капацитета студената кроз учење страног језика. Почетком децембра 20107. године, донет је Правилник о изменама и допунама правилника о ученичким и студентским кредитима и стипендијама, који је утврдио блаже критеријуме за доделу стипендија и кредита припадницима осетљивих друштвених група. На основу Конкурса за доделу ученичких и студентских кредита и стипендија за школску 2017/18. годину, одобрено је 303 ученичке стипендије за ученике ромске националности.</p>			
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 6: Обезбедити квалитетно основно и средње образовање за младе и одрасле из ромске заједнице који немају искуство школовања или су рано напустили образовање, као и разноврсне облике додатне подршке како би им омогућили да заврше средњошколско образовање и стицање квалификација за рад.			
М.1	<p>Уредити и унапредити основно и средње образовање младих и одраслих који се нису школовали или су напустили школу.</p> <p>1.6.1.1. Обезбедити транзицију деце млађе од 15 година која похађају основне школе за образовање одраслих у основне школе.</p> <p>1.6.1.2. Оптимизација мреже основних и средњих школа које организују програм основног и средњег образовања одраслих како би били доступни Ромима и Ромкињама у местима у којима живе.</p> <p>1.6.1.3.Унапредити стручне капацитете наставног кадра за програме основног и средњег образовања одраслих путем стандардизованих и квалитетних обука.</p> <p>1.6.1.4.Уредити улогу андрагошког асистента, организовати обуке и опис његовог посла и обезбедити довољан број андрагошких асистената у свим школама које исказују потребу.</p> <p>1.6.1.5. Развити специфичне мере подршке и организацију рада које одговарају женама, посебно младим мајкама, кроз омогућавање чувања деце, бесплатног превоза до школе и рада у ромским насељима.</p> <p>Финализиран је материјал за Савет за стручно образовање и образовање одраслих који даје мишљење на Годишњи план образовања одраслих за 2017/2018. годину.</p> <p>На основу извештаја које достављају школе које реализују основно образовање одраслих, као и средње школе које реализују ванредно школовање, квалификацију и</p>		

<p>доквалификацију, наставу похађају старији полазници ромске националности редовно.</p> <p>У школској 2016/2017. години је 1895 полазника ромске националности завршило основно образовање одраслих. За школску 2017/2018. планиран је упис 5912 полазника основног образовања одраслих које се организује у 59 Школа за основно образовање одраслих и основним школама које спроводе програм основног образовања одраслих по моделу функционалног основног образовања одраслих и 15 Школских управа. Процене су да је више од 60% полазника ромске националне припадности. Ванредно средње образовање организоваће се у 17 школских управа у 196 средњих школа.</p> <p>Организована је преквалификација, доквалификација и специјализација у средњим школама. Основно образовање одраслих и у овој школској години организоваће се у 5 КПЗ-а са 253 полазника. Наведени подаци биће саставни део Годишњег плана образовања одраслих за 2018. годину. Издато је 16 решења министра за статус јавно признатог организатора активности образовања одраслих (ЈПОА).</p> <p>Ангажован је 41 андрагошки асистент у 68 школа. Обуке за андрагошке асистенте биће реализоване у наредном извештајном периоду.</p>	
Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Снежана Вуковић
Позиција	Самостални саветник
Институција	Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Емаил	snezana.vukovic@mpn.gov.rs
Телефон	011 3619 526

Запошљавање			
Циљ: Подстицање учешћа радно способних припадника ромске мањине на формалном тржишту рада			
Подстицати укључивање радно способних припадника ромске националне мањине на формално тржиште рада, подизати запошљивост, запошљавање и економско оснаживање, посебно Рома и Ромкиња који припадају категоријама вишеструко теже запошљивих незапослених лица.			
Укупан буџет	Акционим планом нису исказана кумулативна финансијска средства за област политике запошљавања		
Индикатор	Укупно незапослени Роми и Ромкиње са евиденције НСЗ укључени у мере активне политике запошљавања		
Базна (2016)	Роми 2.457	Ромкиње 1.851	Укупна популација 146.891
Прекретна (2017)			
Планиран буџет (2017)	2,8 милијарди динара укупних средстава за реализацију мера активне политике 550.000.000 динара додатних средстава обезбеђених у Буџетском фонду за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања ОСИ. Додатна средства планирана су у буџетима ЈЛС и ИПА 2012 програмског циклуса.		
Потрошен буџет (2017)	2.367.914.426 динара (84,57% расположивих средстава за		

	реализацију мера активне политике запошљавања). 476.031.568,53 динара (86,55% расположивих средстава буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом). Уколико се у обзир узму уговорене обавезе из 2017. године које ће бити исплаћене у 2018. години (73.968.431,47 динара), извршење буџета биће на нивоу од 100%. 367.325.837 динара обезбеђених од стране јединица локалне самоуправе.		
Достигнућа (2017)	Роми 3.058	Ромкиње 2.421	Укупна популација 154.236
Посебан циљ 3: Подстицати укључивање радно способних припадника ромске националне мањине на формално тржиште рада, подизати запошљивост, запошљавање и економско оснаживање, посебно Рома и Ромкиња који припадају категоријама вишеструко теже запошљивих незапослених лица.			
Оперативни циљ 1: Повећати учешће радно способних Рома и Ромкиња на формалном тржишту рада			
Примењене мере у оквиру циља 1. у 2017. години			
М.1	Унапредити националне базе података о незапосленим припадницима ромске националне заједнице, без обзира на њихов статус на евиденцији Националне службе за запошљавање		Планиран буџет (2017)
	Активности: 3.1.1.1. Спроводити истраживање о ромској популацији са аспекта и запослености и незапослености на годишњем нивоу 3.1.1.2. Повезати евиденцију НСЗ са базом података за праћење мера за инклузију Рома и Ромкиња на локалном нивоу		Потрошен буџет (2017)
	Индикатор: Укупно незапослени Роми и Ромкиње са евиденције НСЗ укључени у мере активне политике запошљавања		
	Роми 14.045	Ромкиње 12.411	Укупна популација 618.827
М.2	Повећати обухват незапослених Рома и Ромкиња обукама из система активног тражења посла		Планиран буџет (2017)
	Активности: 3.1.2.1. Информисати и едуковати припаднике ромске заједнице (нарочито лица из категорије вишеструко рањивих) о значају и условима пријаве на евиденцију НСЗ кроз: - директан рад у филијалама и на терену саветника за запошљавање НЗС – мобилни тимови, каравани запошљавања, итд. - расписивање конкурса за предлоге пројеката организација цивилног друштва које би реализовале информативно-едукативне активности о правима и обавезама незапослених лица. 3.1.2.2. Организовати семинаре и обуке за		1.600.000 динара за реализацију сета мера/обука из система активног тражења посла
			Потрошен буџет (2017) 1.370.752,16 динара односно 85,67% планираног буџета. Утрошак средстава

	сензибилизацију саветника за запошљавање НСЗ, као и агенција за запошљавање за рад са теже запошљивим категоријама незапослених лица У складу са Националним акционим планом запошљавања за 2017. Годину („Службени гласник РС“, број 92/2016), систем активног тражења посла обухвата: тренинг самоефикасности, радионицу за перовладавање стреса услед губитка посла, развој предузетништва, клуб за тражења посла и сајмове запошљавања НСЗ. Према подацима Националне службе за запошљавање, током 2017. године програме стручног усавршавања и оспособљавања похађало је 1.442 запослених. Сетом обука екстерног и интерног типа обухваћено је 988 запослених, у оквиру којих је 189 евидентичара и саветника за запошљавање укључено у обуку за рад са „тешким клијентима“.		по основу унапређења људских ресурса у НСЗ потребно је прибавити од предметне институције.
	Индикатор: Укупно незапослени Роми и Ромкиње на евиденцији НСЗ у обукама из система активног тражења посла		
	Роми 1.977	Ромкиње 1.524	Укупна популација 125.968
Оперативни циљ 2: Превенција и смањење дискриминације Рома и Ромкиња на тржишту рада			
М.1	Обезбедити ефикасну примену Закона о забрани дискриминације у односу на област приступа тржишту рада, запошљавања и права по основу рада. Активности: 3.2.1.1. Креирати јасне показатеље за препознавање дискриминације у областима приступа тржишту рада, запошљавања и права по основу рада 3.2.1.2 Развијати систем пружања бесплатне правне помоћи		Планиран буџет (2017)
			Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
М.2	Подизати свест друштва (и ромске заједнице) о значају забране дискриминације и механизмима заштите од дискриминације Активности: 3.2.2.1. Организовати семинаре и обуке о забрани дискриминације у односу на област приступа тржишту рада, запошљавања и права по основу рада запослених у релевантним институцијама, удружењима послодаваца и ОЦД 3.2.2.2.2. Расписати конкурс за ОЦД које заговарају унапређење положаја Рома и Ромкиња у области забране дискриминације у односу на област		Планиран буџет (2017)
			Потрошен буџет (2017)

	приступа тржишту рада, запошљавања и права по основу рада		
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 3: Повећати конкурентност припадника ромске националне мањине на тржишту рада.			
М.1	Активно промовисати и развијати политике и мере које имају за циљ повећавање запошљивости лица ромске националности, са посебним фокусом на категорије вишеструко рањивих лица. Активности: 3.3.1.1. Подржати укључивање на тржиште рада незапослених лица ромске националности, посебно корисника новчане социјалне помоћи, кроз мере активне политике запошљавања: обуке за активно тражење посла, тренинге самоефикасности, клуб за тражење посла, сајмове запошљавања и обуке за развој предузетништва Одговор је већ дат под тачком М2. 3.3.1.2. Објавити јавне позиве за доделу субвенције за самозапошљавање Рома и Ромкиња Јавни позив незапосленима ромске националности за доделу субвенције за запошљавање у 2017. години објављен 7. фебруара 2017. године		Планиран буџет (2017) 1.194.080.000 динара за реализацију програма субвенција за запошљавање
			Потрошен буџет (2017) 1.140.418.447 динара за реализацију програма субвенција за запошљавање (95,51% пројектованог износа). 14.431.250 динара за субвенције за самозапошљавање Рома/Ромкиња (2,5% укупних субвенција за самозапошљавање
	Индикатор: Број субвенција за самозапошљавање		
	Роми 94	Ромкиње 46	Укупна популација 3.680
М.2	Укључити већи број незапослених лица ромске националности у програм функционалног основног образовања одраслих и додатног образовања и обуке ради стицања додатних знања, вештина и компетенција ради конкурентнијег иступања на тржишту рада. Активности:		Планиран буџет (2017) 1.037.920.000 динара за реализацију свих програма из система додатног образовања и обуке

	3.3.2.1. Укључити већи број Рома и Ромкиња у Програм функционалног основног образовања одраслих Програм из система додатног образовања и обуке – функционално образовање одраслих, подразумева стицање основног образовања и компетенције за обављање једноставних послова. Програм је намењен незапосленим лицима без основног образовања и реализује се у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја. У 2017. години у програм је укључено 684 Рома (од којих је 384 Ромкиња).		Потрошен буџет (2017) 32.640.362 динара за реализацију програма функционалног образовања одраслих оквиру укупно утрошених средстава за реализацију програма из система додатног образовања и обуке, од чега се 16.711.083 динара потрошено на 684 Рома.
	3.3.2.2. Организовати програме плаћених радних пракси, стажирања и других облика стицања радног искуства за младе Роме и Ромкиње у институцијама на националном и локалном нивоу Програмом стручне праксе (на начин утврђен Националним акционим планом запошљавања за 2017. годину) обухваћено је 5 Рома, од којих су 4 Ромкиње.		За реализацију програма стручне праксе исплаћена су средства у износу од 526.937.762 динара од чега је на 5 Рома потрошено 643.548 динара
	Индикатор: Број полазника програма функционалног основног образовања		
	Роми 500	Ромкиње 384	Укупна популација 1.336
	Индикатор: Број полазника програма стручне праксе		
	Роми 0	Ромкиње 5	Укупна популација 4.094
Оперативни циљ 4: Подстицати запошљавање и економско оснаживање Рома и Ромкиња са посебним фокусом на категорије вишеструко рањивих.			
М.1	Развијати и спроводити афирмативне мере финансијске и нефинансијске подршке са циљем подршке запошљавању и економском оснаживању пословних активности Рома и Ромкиња Активности: 3.4.1.1. Развијати одрживе програме финансијске подршке послодавцима у приватном сектору за запошљавање Рома и Ромкиња – Према подацима НСЗ, уз субвенцију за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих, током 2017. године запослен је 231 Рома (122 Ромкиње) код послодаваца који припадају приватном сектору. Такође, програмом		Планиран буџет (2017) 1.194.080.000 динара за реализацију програма субвенција за запошљавање
			Потрошен буџет (2017) 1.140.418.447 динара за реализацију

	стицања практичних знања за неквалификована лица, који подараумевају заснивање радног односа, обухваћено је 9 Рома (4 Ромкиње).		програма субвенција за запошљавање (95,51% пројектованог износа). 570.946.497 динара за субвенције за запошљавање лица из категорије теже запошљивих
	3.4.1.2. Објавити конкурс за предлоге пројеката организација цивилног друштва које подстичу и развијају: - традиционална занимања код Рома и Ромкиња, - задругарство и друге облике удруживања Рома и Ромкиња, - агроразвој за Роме и Ромкиње који живе на селу и кориснике НСП који желе да са баве пољопривредном производњом и/или сточарством		
	Индикатор: Број теже запошљивих лица запослених уз субвенцију за запошљавање незапослених лица код послодавца који припада приватном сектору		
	Роми 109	Ромкиње 122	Укупна популација 3.667
М.2	Подстицати развој ромског предузетништва Активности: 3.4.2.1. Обезбедити подршку у развоју предузетништва кроз: - услуге обуке, - услуге менторинга, - саветодавне услуге, - подршку у опреми кроз расположиве програме У складу са Уредбом о утврђивању Програма стандардизованог сета услуга за микро, мала и средња предузећа и предузетнике у 2017. години који се реализује преко акредитованих регионалних развојних – АРРА („Службени гласника РС“, број 8/2017) и Уредбом о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Програма стандардизованог сета услуга за микро, мала и средња преузећа и предузетнике у 2017. години који се реализује преко акредитованих регионалних агенција („Службени гласник РС“, 33/2017) обезбеђена су средства у износу од 35.562.554 РСД за реализацију овог Програма. Укупно 15 АРРА је учествовало у спровођењу Програма од априла до децембра 2017. године. Укупан број информација које су пружене постојећим и потенцијалним предузетницима је 12.350. Информације су пружане путем телефона, мејла, лично корисницима и путем медија. Током 2017. године одржано је 143 обука за почетнике у бизнису са укупно 1.993 полазника, док је по осталим модулима одржано 155 обука са укупно 1.487 полазника. Током периода реализације Програма пружено је 2.304,5 консалтинг сата корисницима Програма. Услуга менторинга је пружена у 116 привредних субјеката, а број сати који је био предвиђен Одлуком за ове субјекте је био 3.725.		Планиран буџет (2017) 35. 562.00 РСД
			Потрошен буџет (2017) 24.633.812.48 РСД

	<p>Одржано је 159 промоција.</p> <p>Уредбом о утврђивању Програма подршке малим предузећима за набавку опреме у 2017. години („Службени гласник РС“, бр.13/2017), који обухвата меру подршке малим предузећима за набавку нове производне опреме у 2017. години обезбеђена су средства у износу од 567,7 милиона динара. Овим програмом је за кратак временски период обрађено укупно 425 захтева привредних субјеката од којих је одобрено 396 захтева у периоду од наредне две године, захваљујући набавци опреме планирају запослити укупно 1.630 нова радника. Укупно реализована инвестиција износи 2,83 милијарди динара.</p> <p>Имајући у виду да су сви програми које спроводи Министарство привреде отворни за све циљне групе и националне мањине, без дискриминација, нема податак колико је Рома и Ромкиња учествовало у програмима подршке.</p> <p>Према подацима Националне службе за запошљавање током 2017. године 194 незапослених Рома (74 Ромкиња) било је корисник едукативних услуга у пословним центрима Националне службе за запошљавање, додељена је за 140 лица (46 Ромкиња), док су услуге менторинга користила 3 лица.</p>	
Индикатор: Број корисника едукативних услуга у пословним центрима НСЗ		
	Роми	Ромкиње
	194	74
Оперативни циљ 5: Поставити политику запошљавања Рома и Ромкиња као интегрални део политике локалног економског развоја.		
М.1	<p>Јачати капацитете и подстицати дијалог и сарадњу актера од значаја за развој локалне економске политике и политике запошљавања</p> <p>Активности: 3.5.1.1. Укључити мере за запошљавање Рома и Ромкиња у локалне акционе планове запошљавања уз партиципацију ОЦД 3.5.1.2. Оснажити капацитете ЈЛС и других социјалних актера у локалној заједници за анализу тржишта рада, имплементирање мера и евалуацију ефеката локалних акционих планова.</p> <p>Континуирана подршка јединицама локалне самоуправе у креирању и спровођењу локалних акционих планова запошљавања (ЛАПЗ) резултирала је подношењем 125 захтева за суфинансирање програма или мера активне политике запошљавања предвиђених ЛАПЗ У 2017. години. Одлуком министра надлежног за послове запошљавања од</p>	Планиран буџет (2017)
		Потрошен буџет (2017) 863.200.255

<p>29. марта 2017. године одобрено је 118 захтева. Од 115 закључених споразума са јединицама локалне самоуправе о уређивању међусобних права и обавеза у реализацији програма и мера активне политике запошљавања реализовано је 109. У циљу обезбеђивања могућности за размену искустава између јединица локалне самоуправе и локалних савета за запошљавање о процесу реализације ЛАПЗ, добијања информација о потенцијалним проблемима и препрекама са којима се у истом суочавају, а који могу бити превазиђени кроз процес припреме Националног акционог плана за запошљавање за 2018. годину, као и о потенцијалним видовима подршке запошљавања који су у функцији унапређења процеса и квалитета израде ЛАПЗ као одговора на стање, потребе и могућности локалног тржишта рада, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Национална служба за запошљавање су у периоду мај-јул 2017. године, уз подршку Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва, пројекта ГИЗ, реализовали четири регионална састанка на тему „Улога јединица локалне самоуправе у остваривању циљева политика запошљавања“, на којима је учешће узело 166 представника 70 јединица локалне самоуправе, филијалан и Дирекције НСЗ, МРЗБПС, других институција и социјалних партнера, донатора и експерата. Током састанка, који су имали форму <i>peer-review</i>, представљања су стање и изазови на локалним тржиштима рада, укључујући и информације и примере добре праксе у реализацији ЛАПЗ, новине у области политике запошљавања, реализација мера активне политике запошљавања у 2016. и 2017. години, пројекти „Подстицање запошљавања младих“ и „Подршка спровођењу Програма реформи политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП) са фокусом на политику запошљавања и повећања запошљивости младих“, као и резултати анализе „Процена области, опсега и ефеката ЛАПЗ у периоду од 2010 – 2016. године“. Резултат састанка представљају заједнички закључци, који имају форму запошљавања на основу потреба локалног тржишта рада, и међу јединицама локалне самоуправе. У циљу пружања додатне, оперативне подршке јединицама локалне самоуправе у процесима развоја локалне политике запошљавања, Смернице за израду ЛАПЗ и Водич за међуопштинско планирање политике запошљавања, које су представљени током дневног циклуса обука за представнике НСЗ и локалних савета за запошљавање реализованог током месеца новембра 2017. године, уз подршку ИПА 2012 пројекта.</p>		
Индикатор: Број лица обухваћених мерама активне политике запошљавања предвиђеним ЛАПЗ		
Роми 1.438	Ромкиње 583	Укупна популација 8.912
Оперативни циљ 6: Повећати број Рома и Ромкиња запослених у органима јавне власти.		

М.1	Подстицати запошљавање Рома и Ромкиња у институцијама на локалном и националном нивоу, у сагласности са органима локалних самоуправа и у складу са фискалним ограничењима		Планиран буџет (2017)
	Активности: 3.6.1.1. Развијати и јачати мрежу координатора за ромска питања, укључујући и повећање њиховог броја, у складу са локалним потребама, у циљу остваривања блиске сарадње са другим релевантним механизмима за побољшање положаја Рома и Ромкиња 3.6.1.2. Формирати мобилне тимове (које чине координатор/ка за ромска питања, здравствена медијаторка, педагошки асистент/киња и представници НЗС и ЦСР) на локалном нивоу ради подстицања интерсекторске сарадње 3.6.1.3. Побољшати информисање о могућностима запошљавања Рома и Ромкиња посредством ОЦД Кроз финансиране пројекте удружења реализоване су активности са циљем да се пружи шанса младим Ромима и Ромкињама да узму активно учешће на побољшању сопсвеног положаја у односу на друштвено окружење, а све у циљу успешније социјализације и еманципације циљне популације. Млади су едуковани знањем и вештинама за лакше и ефикасније проналажење проналажење посла.		Потрошен буџет (2017) У оквиру редовних послова и радних задатака саветника за запошљавање
	60 Рома и Ромкиња		Укупна популација
Оперативни циљ 7: Легализовати рад неформално запослених Рома и Ромкиња, а посебно индивидуалних сакупљача секундарних сировина, и увести у систем управљање отпадом на нивоу локалних самоуправа.			
М.1	Легализовати рад неформално запослених Рома и Ромкиња		Планиран буџет (2017)
	Активности: 3.7.1.1. Анализирати разлоге рада значајног броја Рома и Ромкиња у сивој економији Извештај број 4/2017 о спровођењу Акционог плана за оглавље 23 из јануара 2018 – анализа разлога рада значајног броја Рома у сивој економији: Проблеми и могућа решења израђена је на предлог Канцеларије за људска и мањинска права и подржана средствима Шведске међународне развојне агенције (СИДА).		Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
М.2	Уредити правни статус лица која се баве сакупљањем и класирањем отпада Активности: 3.7.2.1. Пратити примену Закона о управљању отпадом у делу који се односи на забрану депоновања отпадног материјала који се може		Планиран буџет (2017)

	рециклирати		Потрошен буџет (2017)
	3.7.2.2. Подстицати ЈЛС да кроз јавно-приватна партнерства раде на уређењу питања управљања отпадом узимајући у обзир интересе и ресурсе сакупљача секундарних сировина кроз: - израду локалних планова којима се предвиђа укључивање индивидуалних сакупљача секундарних сировина у легалне токове управљања отпадом, - израду локалне планске документације, - давање субвенције индивидуалним сакупљачима секундарних сировина за опремање потребном опремом		
	Роми	Ромкиње	Укупна популација

Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Ненад Нерић
Позиција	Државни секретар
Институција	Министарство за рад, запошљавање, борачких и социјалних питања
Емаил	nenad.neric@minrzs.gov.rs
Телефон	011 3038 661

ЗДРАВЉЕ

Циљ: Унапредити здравље Рома и Ромкиња, унапредити приступ здравственим услугама и омогућити пуно остваривање права на здравље у здравственом систему Републике Србије.

Унапредити здравље Рома и Ромкиња, унапредити приступ здравственим услугама и омогућити пуно остваривање права на здравље у здравственом систему Републике Србије.

Укупан буџет	Буџет 2015 = 33.631.000 рсд (269.000 €) Буџет 2016 = 32.131.000 рсд (257.000 €) Буџет 2017 = 38.000.000 рсд (304.000 €) Укупно: 103.762.000 (830.000 €)		
Планиран буџет (2017)	38.000.000 рсд (304.000 €)		
Потрошен буџет (2017)	29.501.557 рсд (250.000 €)		
Индикатор			
Базна (2016)	Роми	Ромкиње	Укупна популација
	43.879	47.407	143.150
Достигнућа (2017)	Роми	Ромкиње	Укупна популација
	44.768	48.508	146.108
Индикатор	Покривеност здравственим осигурањем (16+)		
Базна (2011)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	92,6 %		93,2 %
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	92,7 %		96,8 %
Индикатор	Самопроцена неиспуњене потребе за здравственом заштитом (% од 16+ популације)		
Базна (2011)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	31,5 %		20,3 %
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	27,8 %		15,8 %
Индикатор	Самопроцена здравља (% популације које пријављује добро или врло добро здравље)		
Базна (2011)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	54,8 %		63,5 %
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	51,6 %		56,5 %
Индикатор	Употреба превентивних здравствених услуга (% 16+ популације)		
Базна (2011)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	59,1 %		67,5 %
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	59,2 %		73,1 %
Индикатор	Број вакцинисаних Рома		
Базна (2011)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње		Укупна популација
	1.576		

Извор: Регионалног истраживања о положају Рома које је UNDP спровео уз подршку DG NEARa, у сарадњи са Светском банком и у консултацији са Агенцијом Европске уније за основна права, током 2011. и 2017.године.

Оперативни циљ 1: Развити подржавајуће окружење за развој и здравље Рома и Ромкиња		
Примењене мере у оквиру циља 1. у 2017. години		
М.1	Повећати број Рома и Ромкиња који користе јавно-здравствене програме и активности које утичу на неповољне услове за развој и здравље Рома и Ромкиња на територији Републике Србије, уз нагласак на оне код којих је вулнерабилност највише изражена	Планиран буџет (2017) 30.131.000 рсд (255.300 €)
	Активности: 4.1.1.1. Организовати периодичне теренске посете ромским породицама ради анализе потреба од стране здравствених радника и/или здравствене медијаторке локалног дома здравља 4.1.1.2. Подржати ОЦД за активности које доприносе очувању здравља Рома и Ромкиња (унапређење хигијенско епидемиолошких услова у ромским насељима, повећање обухвата обавезном имунизацијом, побољшање репродуктивног здравља, превенција хроничних незаразних обољења, побољшање нутритивног статуса одојчади и мале деце у ромским насељима, смањење болести зависности и други ризици).	Потрошен буџет (2017) 24.932.573 рсд (211.000€)
	Број посета ромском становништву: 36.709 Број вакцинисаних Рома: 1.576 Број превентивних прегледа Ромкиња: 1.456 Број тематских радионица: 1.512	
Оперативни циљ 2: Унапредити развој и здравље ромске деце.		
М.1	Унапредити приступ правовременој и свеобухватној антенаталној здравственој заштити и обезбедити циљане превентивне програме у ромској заједници за труднице	Планиран буџет (2017)
	Активности: 4.2.1.1. Реализовати редовне прегледе за труднице кроз гинеколошке прегледе у амбуланти и посете патронажне службе дома здравља 4.2.1.2. Реализовати едукативне програме подршке за труднице од стране здравствених медијаторки и организација цивилног друштва и посебне оброке за труднице	Потрошен буџет (2017)

М.2	Повећати обухват ромске деце имунизацијом и обезбедити програм за побољшање ухрањености ромске деце	Планиран буџет (2017)
	Активности: 4.2.2.1. Организовати редовне кампање имунизације и у неформалним ромским насељима 4.2.2.2. Пратити нутритивни статус ромске деце кроз редовне прегледе у амбуланти и на терену 4.2.2.3. Организовати посебне оброке за децу до 5 година старости	Потрошен буџет (2017)
М.3	Унапредити капацитете здравствених радника патронажних, педијатријских и саветодавних служби да одговоре на развојне потребе ромске деце и адолесцената	Планиран буџет (2017)
	Активности: 4.2.3.1. Повећати обухват ромске популације услугама развојног саветовалишта стационарним и теренским радом	Потрошен буџет (2017)
Оперативни циљ 3: Унапредити здравље Рома и Ромкиња у области хроничних незаразних болести и репродуктивног здравља		
М.1	Унапредити приступ услугама за заштиту репродуктивног здравља жена и рано откривање хроничних незаразних обољења	Планиран буџет (2017)
	Активности: 4.3.1.1. Унапредити приступ услугама за заштиту репродуктивног здравља 4.3.1.2. Приликом реализације скрининг програма на карцином колона, цервикса и дојке, обезбедити обухват и ромске популације у неформалним насељима	Потрошен буџет (2017)
М.2	Подићи ниво информисаности и свести Рома и Ромкиња о ризичном понашању за очување здравља	Планиран буџет (2017)
	Активности: 4.3.2.1. Информисати ромску популацију о последицама ризичног понашања по здравље	Потрошен буџет (2017)
	Број ромских жена корисница услуга за заштиту репродуктивног здравља је повећан за 540 Број здравствено-промотивних материјала: 13.072 Број активности промоције указивања на штетне последице	Укупна популација

	<p>неодговарајуће исхране, пушења и алкохолизма и других фактора ризика: 7.869</p> <p>Број реализованих посета трудницама: 1420</p> <p>Број здравствених мобилних јединица: 20</p> <p>Број подељених промотивно одговарајућих материјала за штетне последице неодговарајуће исхране: 8.300</p> <p>Број обавештених Рома о саветовалишту које се односи на незаразне болести (првенствено дијабетес): 82</p>	
Оперативни циљ 4: Унапредити приступ квалитетној здравственој заштити без дискриминације		
М.1	<p>Дефинисати и правно уредити одговарајући програм едукације за здравствене медијаторе кроз формално образовање као и програм њиховог сталног стручног усавршавања</p> <p>4.4.1.1. Припремити програм за обуку нових и усавршавање постојећих здравствених медијаторки</p> <p>4.4.1.2. Спроводити анализу потреба у циљу унапређења приступа услугама здравствених медијаторки од стране корисника</p> <p>4.4.1.3. Обезбедити финансијска средства у буџету Републике Србије за ангажовање здравствених медијаторки</p> <p>4.4.1.4. Збирне податке које прикупљају здравствене медијаторке уврстити у јединствену базу података о примени Стратегије</p>	Планиран буџет (2017)
		Потрошен буџет (2017)
М.2	<p>Обезбедити механизме за информисање и заштиту права Рома и Ромкиња у области здравствене заштите на нивоу здравствених установа</p> <p>Активности:</p> <p>4.4.2.1. Организовати обуке за здравствене раднике о заштити пацијената од дискриминације, нарочито у раду са припадницима ромске националне мањине</p> <p>4.4.2.2. Организовати кампању за подизање нивоа информисаности Рома и Ромкиња о правима пацијената у области здравствене заштите</p>	Планиран буџет (2017)
		Потрошен буџет (2017)
Оперативни циљ 5: Промовисати здраве стилове живота и унапредити обухват Рома и Ромкиња превентивним здравственим активностима		
М.1	<p>Организовати здравствено-васпитни рад и едукацију Рома и Ромкиња о здравим стиливима живота и унапредити хигијенско-епидемиолошке услова у насељима</p> <p>Активности:</p> <p>4.5.1.1. Организовати јавно-здравствене активности (чишћење насеља, приступ пијаћој води, дератизација</p>	Планиран буџет (2017)
		Потрошен буџет (2017)

	и дезинсекција...) ради унапређења хигијенско епидемиолошких услова Извршено је 11.357 планираних разговора здравствених медијаторки и института за јавно здравље са припадницима ромске популације у циљу упознавања са ризицима по здравље и здравим стиливима живота. 4.5.1.2. Организовати едукативне активности са младим Ромима и Ромкињама о последицама ризичног понашања на здравље Кроз финансиране пројекте Министарства омладине и спорта реализоване су активности у циљу смањења насиља у партнерским везама подизањем свести, знања и вештина младих у препознавању насиља и механизма заштите, унапређења здравља младих жена и мушкараца, промоције здравља и превенције ризичног понашања младих као и смањење нежељених трудноћа и полно преносивих болести.	
	Рома и Ромкиња	Укупна популација
	522	12.000

Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Драган Ђорђевић
Позиција	Сарадник
Институција	Министарство здравља
Емаил	dragan.djordjevic@zdravlje.gov.rs
Телефон	011-2147608

Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Александар Вошта
Позиција	Шеф одсека за стратешке, нормативне, правне и оперативно-аналитичке односе
Институција	Министарство омладине и спорта
Емаил	aleksandar.vostic@mos.gov.rs
Телефон	011 313 0910

Становање

Циљ: Унапредити услове становања Рома и Ромкиња

Унапредити услове становања Рома и Ромкиња у Републици Србији кроз обезбеђивање правне сигурности стамбеног статуса, доступности услуга, материјала, објеката, инфраструктуре, финансијске приуштивости, одговарајуће настањивости и приступачности, одговарајуће локације и културне адекватности, како је дефинисано међународним стандардима о праву на адекватно становање, а које је Република Србија ратификовала.

Укупан буџет		
Планиран буџет (2017)		
Потрошен буџет (2017)		
Индикатор	Проценат становништва са приступом електричној енергији	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	83,7 %	97,8 %
Прекретна (2017)		
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	88,0 %	97,6 %
Индикатор	Проценат становништва са приступом водоводној мрежи	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	70,4 %	97,4 %
Прекретна (2017)		
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	78,8 %	96,2 %
Индикатор	Проценат становништва са прикључком на јавну канализацију или резервоаром за отпадну воду	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	57,5 %	85,4 %
Прекретна (2017)		
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	62,4 %	75,8 %
Индикатор	Проценат становништва који живи у домаћинству у коме се никада не прикупља отпад	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	25,8 %	22,1 %
Прекретна (2017)		
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	24,5 %	18,2 %
Индикатор	Број соба по члану домаћинства	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	0,6	1,08
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	0,76	1,29
Индикатор	Стопа претрпаности (% популације)	
Базна (2011)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	74,0 %	31,7 %
Достигнућа (2017)	Роми и Ромкиње	Укупна популација
	64,9 %	20,8 %

Влада
Републике Србије
Координационо тело за
праћење реализације
Стратегије за социјално
укључивање Рома и Ромкиња

- Извор: *Регионално истраживања о положају Рома* које је UNDP спровео уз подршку DG NEARa, у сарадњи са Светском банком и у консултацији са Агенцијом Европске уније за основна права, током 2011. и 2017. године.

Оперативни циљ 1: Обезбедити програмске и информационе предуслове за унапређење услова становања Рома и Ромкиња

М.1	<p>Обезбеђивање програмских предуслова за унапређење становања Рома и Ромкиња</p> <p>Активности:</p> <p>2.1.1.1. Координирати израду и усвојање локалних акционих планова за унапређивање услова становања кроз израду националне стамбене стратегије, која ће обухватити и унапређење услова становања Рома и Ромкиња-прва фаза (у складу са Законом о планирању изградње)</p> <p>2.1.1.2. Едуковати удружења која заговарају унапређење положаја Рома и Ромкиња на тему дискриминације и остваривања права у области становања, као и пружања бесплатне правне помоћи становницима насеља</p> <p>2.1.1.3. Пружити стручну и финансијску подршку јединицама локалних самоуправа у спровођењу локалних акционих планова и других мера за унапређење услова становања Рома и Ромкиња</p> <p>Пројектом је предвиђена подршка успостављању Мобилних тимова за социјалну инклузију Рома у 20 ЈЛС и изради Оперативних планова на годишњем нивоу, који су усклађени са Локалним акционим плановима за социјално укључивање у ЈЛС у којима су усвојени (Пожаревац, Краљево, Суботица, Ковачица, Чукарица, Ниш, Пећинци, Рума, Стара Пазова, Бачка Паланка) или је њихово усвајање у току (Владичин Хан, Лајковац). Оперативни планови подржавају имплементацију циљева у свих 5 стратешких приоритетних области (образовање, запошљавање, становање, здравствена и социјална заштита).</p> <p>У ЈЛС у којима постоје други секторски планови од значаја за социјалну инклузију Рома (нпр. Шабац – Стратешки план за социјалну политику – Акциони план за Роме; Беочин - ЛАП за запошљавање Рома), Оперативни планови доприносе остварењу циљева ових стратешких докумената и истовремено дефинишу циљеве и активности који ће, у складу с капацитетима и мандатом Мобилног тима, допринети остварењу мера и циљева дефинисаних у сваком од приоритета Стратегије социјалног укључивања Рома и Ромкиња у РС 2016 -2025. године.</p> <p>У ЈЛС у којима не постоје важећи ЛАПови за социјалну инклузију Рома или други секторски акциони планови (нпр. Власотинце, Бор, Алексинац, Зајечар, Зрењанин, Параћин) активности Оперативног плана Мобилног тима се усклађују се циљевима и мерама Стратегије социјалног укључивања Рома и Ромкиња у РС 2016 -2025. године.</p> <p>Менторска подршка Мобилним тимовима се пружа у континуитету од марта 2018. до јула 2019. године и доприноси континуираном унапређењу капацитета Мобилног тима у складу са индивидуалним потребама сваке од 20 пилот ЈЛС. Посебан сегмент подршке је усмерен ка јачању капацитета Мобилног тима у области пројектног менаџмента</p>	<p>Планиран буџет (2017)</p> <p><u>2.1.1.3</u> <i>Финансијска подршка</i> - 1.500.000€ тј. 184.500.000 РСД (у оквиру Акционог плана за ПГ 23 IPA 2013, Пројекат техничке помоћи „Унапређење услова живота и становања Рома који тренутно живе у неформалним насељима”) <i>Грант</i> - 9.500.000 € тј. 1.168.500.000 РСД (пројекат ТА „Унапређење услова живота и становања Рома који тренутно живе у неформалним насељима”)</p> <p>Потрошен буџет (2017)</p>
------------	--	--

	<p>(планирање, имплементација, праћење). Поред тога што ће допринети имплементацији ЛАПова за социјално укључивање Рома и Ромкиња и других релевантних стратешких докумената, подршка ЈЛС ће бити пружена у успостављању механизма за мониторинг, док ће чланови Мобилног тима бити обучени за реализацију овог процеса.</p> <p>Унапређење оперативног планирања Мобилних тимова је Пројектом предвиђено и за 20 ЈЛС које су биле укључене у ИПА 2012 путем реализације обуке/тренинга за израду Оперативних планова за 2019. годину у складу са унапређеном методологијом.</p> <p>Укључивање представника удружења Рома у процесе планирања, имплементације и праћења реализације мера социјалног укључивања Рома у локалним заједницама биће подржано кроз обуку која ће се реализовати током 2019. године.</p>		
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
M.2	<p>Обезбеђивање информационих предуслова за унапређење становања Рома и Ромкиња</p> <p>Активности:</p> <p>2.1.2.1. Успоставити и водити просторну базу података подстандарних за праћење ромских насеља ради праћења стања и унапређења услова становања у овим насељима</p>	Планиран буџет (2017)	502.430 РСД (Буџет Републике Србије)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 2: Стварати просторно-планске предуслове за унапређење становања у одрживим ромским насељима.			
M.1	<p>Израда планске документације</p> <p>Активности:</p> <p>2.2.1.1. Определити буџетска средства на нивоу ЈЛС, за израду или прилагођавање урбанистичке планове за подручја на којима се налазе ромска насеља која ће бити саставни део свеукупног уређења и унапређења ромских насеља или једна од првих фаза спровођења локалних акционих планова за унапређење услова становања Рома и Ромкиња</p> <p>2.2.1.2. Обезбедити стручну и финансијску помоћ ЈЛС из IV и V категорије развијености за израду и прилагођавање одговарајуће планске документације за ромска насеља</p> <p>Пројекат Становање Рома пружа подршку у изради техничке документације у 12 ЈЛС у Републици Србији. Из IV и V категорије развијености укључене су следеће ЈЛС,</p>	Планиран буџет (2017)	<p><u>2.2.1.1.</u> 4.186.920 РСД (буџет ЈЛС) 381.300.000 РСД тј. 3.100.000 EUR у 2017. и 2018.г. (IPA 2014 - Пројекат техничке помоћи Инклузија Рома)</p> <p><u>2.2.1.2</u> Стручна помоћ - 251.215 РСД (Буџет Републике Србије) Финансијска подршка - 1.500.000€ тј. 184.500.000 РСД (у оквиру Акционог</p>

	са специфичним пројектима: Алексинач: <ul style="list-style-type: none">Пројекат изградње путне инфраструктуре за улицу у насељу Цара Душана (чекају се катастарске подлоге за почетак пројектовања)Пројекат изградње комуналне инфраструктуре - канализације у насељу Цара Душана (чекају се катастарске подлоге и друге информације за почетак пројектовања) Власотинце: <ul style="list-style-type: none">Пројекат изградње путне инфраструктуре за две улице у насељу Црни Марко (у току)Пројекат изградње комуналне инфраструктуре - канализације у Власотинцу (у току)		плана за ПГ 23 IPA 2013, Пројекат техничке помоћи „Унапређење услова живота и становања Рома који тренутно живе у неформалним насељима“) Грант - 9.500.000 € тј. 1.168.500.000 РСД (пројекат ТА „Унапређење услова живота и становања Рома који тренутно живе у неформалним насељима“)
			Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
М.2	Партиципација и размена информација Активности: 2.2.2.1. Кроз тендерске услове или уговор о финансирању обавезати носиоце израде урбанистичког плана да осигурају рану партиципацију становника ромског насеља, као и да омогуће пуну партиципацију током израде плана уз стручну помоћ 2.2.2.2. Јединица локалне самоуправе доставља ресорном министарству податке о израђеним и измењеним и допуњеним урбанистичким плановима у чијем обухвату се налазе подстандардна ромска насеља ради евидентирања у постојећој ГИС бази подстандардних ромских насеља и континуираног праћења стања и унапређења услова становања у овим насељима		Планиран буџет (2017) <u>2.2.2.1.</u> 1.018.440 РСД (буџет ЈЛС) <u>2.2.2.2.</u> Буџетирано у оквиру активности 2.1.2.1.
			Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 3: Стварати нормативне предуслове за решавање имовинско-правног статуса парцела и објеката у одрживим ромским насељима са коначним циљем легализације и унапређења стамбених објеката у овим насељима			
М.1	Унапређење правног и стратешког оквира Активности: 2.3.1.1. На нивоу локалне самоуправе уврстити регулисање имовинско-правног статуса парцела и објеката у локални акциони план за побољшање становања Рома и Ромкиња 2.3.1.2. Предузети мере и активности којима ће се обезбедити ефикасније просторно регулисање и санација насеља уз што мање рушења постојећих објеката,		Планиран буџет (2017) <u>2.3.1.1.</u> Буџетирано у оквиру активности 2.1.1.3 <u>2.3.1.2.</u> 942.057 РСД (Буџет Републике Србије)

	обезбедити сигурност правног статуса објеката и земљишта, као и повећати одрживост традиционалних ромских насеља		Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
М.2	Пружање подршке становништву		Планиран буџет (2017)
	Активности:		2.3.2.1. 24.442.560 РСД (у оквиру редовних буџетских средства ЈЛС)
	2.3.2.1. Утврдити број објеката за озакоњење у насељима које претежно насељавају Роми и Ромкиње		2.3.2.3. 2.087.815.653 РСД (Буџет Републике Србије)
	2.3.2.2. Предузети мере како би се утврдиле могућности за озакоњење постојећих стамбених објеката у подстандардним насељима које је могуће задржати на постојећим локацијама		Програм ИПА 2016, директан грант за СКГО, укупна вредност програма – 4.000.000 ЕУР тј. 492.000.000 РСД) – (подршка за најмање 10 подстандардних Ромских насеља за правну помоћ и подршку у легализацији стамбених објеката
	2.3.2.3. Обезбедити правну и техничку помоћ Ромима и Ромкињама да регулишу имовинско-правна питања над објектима и парцелама у циљу озакоњења објеката, кроз организован и финансијски подржан рад општинских канцеларија за бесплатну правну помоћ, локалних стамбених агенција и надлежних органа у локалној самоуправи, организација цивилног друштва, адвокатских канцеларија и сл. уз остваривање једнаких права Ромкиња		Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 4: Унапредити комуналну инфраструктуру ромских насеља.			
М.1	Унапређење стратешког оквира и рад са становништвом		Планиран буџет (2017)
	Активности:		
	2.4.1.1. Уврстити изградњу комуналних инфраструктура у ромским насељима у локални акциони план за инклузију Рома и Ромкиња		Потрошен буџет (2017)
	2.4.1.2. Обезбедити финансијску помоћ организацијама цивилног друштва које ће организовати и спроводити активности у вези са јачањем свести и информисањем становника ромских насеља о могућностима остваривања права на већу доступност комуналних услуга и сервиса, о значају комуналног уређења насеља, као и уређења и очувања животне средине, о потреби редовног плаћања рачуна и могућностима и начинима остваривања субвенција за плаћање комуналних трошкова.		
	Роми	Ромкиње	Укупна популација

М.2	Изградња инфраструктуре		Планиран буџет (2017)
	Активности: 2.4.2.1. На нивоу ЈЛС, а у оквиру постојећих комуналних предузећа изградити потребну инфраструктуру и прикључке на објекте уз прибављање адекватних грађевинских и употребних дозвола У оквиру пројекта Становање Рома нису предвиђене активности прибављања грађевинских и употребних дозвола. Што се тиче изградње инфраструктуре, детаљи су представљени у следећој тачки. 2.4.2.2. Обезбедити подршку за финансирање или суфинансирање изградње инфраструктурне мреже и прикључака за објекте у ромским насељима од стране ресорног министарства у оним локалним самоуправама које су претходно за ове радове израдиле потребну техничку документацију својим средствима или средствима која су самостално набавиле У оквиру грант шеме “Унапређење стамбених решења и унапређење инфраструктуре у ромским насељима” у неколико пројеката активности укључују изградњу инфраструктурне мреже у ромским насељима. Преглед по пројектима/локацијама је следећи: <i>Општина Оџаци (координатор пројекта је Хоусинг Центар):</i> Изградња инфраструктуре – канализација и пут у оквиру ромског насеља Черга у Дероњама. <i>Град Нови Пазар:</i> Изградња инфраструктуре – канализација, пут, водоводна мрежа, осветљење у ромском насељу Вражогрнци-Блажево. Прикључење кућа изграђених из пројекта на инфраструктурну мрежу. <i>Општина Бољевац:</i> Унапређење инфраструктуре у ромском насељу (улица Хајдук Вељка) – канализација, прикључак на водовод, реконструкција улице. <i>Општина Опово:</i> Поред изградње кућа за становање Рома у оквиру пројекта су предвиђени инфраструктурни елементи – прилазни пут, прикључење на водоводну и електричну мрежу. <i>Град Смедерево:</i> Изградња инфраструктурне мреже – канализација у насељу Мали Кривак, који се сматра једним од највећих ромских насеља у Србији. <i>Општина Лозница:</i> Изградња инфраструктурне мреже – путеви и канал за регулацију потока у ромском насељу Лешница, Јадранска Лешница и Добрић. <i>Град Ниш:</i> Унапређење инфраструктуре у ромском насељу Сточни трг – инфраструктурно унапређење насеља, где ће се изградити нове смештајне могућности за Роме.		Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 5: Унапредити стандарде становања			

М.1	Унапређење правног и стратешког оквира Активности: 2.5.1.1. Уврстити мере унапређења постојећих објеката у којима живе Роми и Ромкиње у локалне акционе планове за инклузију Рома и Ромкиња и осигурати буџетска средства за њихову реализацију	Планиран буџет (2017)
		Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње
		Укупна популација
М.2	Развијање стамбених програма и пружање техничке и финансијске подршке Активности: 2.5.2.1. Пужати правну, инжењерску и материјално-финансијску помоћ Ромима и Ромкињама приликом прибављања и израде правно-техничке документације и извођења грађевинских радова на доградњи и поправци стамбених објеката 2.5.2.2. Пужати подршку при оснивању грађевинских предузећа и стамбених задруга у којима ће бити запослени Роми и Ромкиње из локалних заједница и омогућити им равноправно учешће у извођењу радова на унапређењу становања Рома и Ромкиња у циљу економског оснаживања породице и појединца 2.5.2.3. Развити различите стамбене програме за унапређење постојећег стамбеног фонда у ромским насељима 2.5.2.4. Обезбедити техничку и финансијску подршку локалним самоуправама да самостално или у сарадњи са организацијама цивилног друштва, задругама и предузећима раде на унапређењу постојећих објеката у ромским насељима, у складу са циљем унапређења енергетске ефикасности стамбених објеката.	Планиран буџет (2017) <u>2.5.2.3.</u> 1.884.114 РСД (Буџет Републике Србије) 1.884.114 РСД <u>2.5.2.4.</u> Буџетирано у оквиру активности 2.5.2.3.
		Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње
		Укупна популација
Оперативни циљ 6: Спроводити програме изградње станова за социјално становање		
М.1	Развијање и примена стамбених програма и програма социјалног становања Активности: 2.6.1.1. У оквиру програма стамбене подршке развити посебне програме за становање у закуп који ће задовољити специфичне потребе рањивих група становништва, укључујући и Роме и Ромкиње, одредити обим потребних средстава и обезбедити финансије за реализацију ових програма 2.6.1.2. Припремити локације за изградњу станова за	Планиран буџет (2017) <u>2.6.1.3.</u> 30.000.000. РСД (Буџет Републике Србије) 635.500.041 РСД тј. 5.166.667€ (Буџетирано у оквиру Акционог плана за ПГ 23)

	<p>социјално становање (опремање земљишта, доношење одговарајућег плана или урбанистичког пројекта, пројекта</p> <p>2.6.1.3. Изналажење решења за интерно расељене Роме и Ромкиње са Косова и Метохије који у великој мери не планирају да се врате, као и за повратнике/це у процесу реадмисије, кроз финансирање програма за унапређење животних услова интерно расељених лица и друге програме намењене повратницима/ама у процесу реадмисије, укључујући и Роме и Ромкиње</p>	Потрошен буџет (2017)						
	<table><tr><td>Роми</td><td>Ромкиње</td><td>Укупна популација</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Роми	Ромкиње	Укупна популација				
Роми	Ромкиње	Укупна популација						
М. 2	<p>Развијање финансијских и институционалних механизма и подршка корисницима</p> <p>Активности:</p> <p>2.6.2.1. Јачати капацитете јединица локалних самоуправа, локалних стамбених агенција и других непрофитних стамбених организација за спровођење програма стамбене подршке</p> <p>2.6.2.2. Организовати обуке запослених у организацијама и институцијама које су задужене за рад са корисницима социјалних станова у вези са остваривањем права на адекватан смештај</p> <p>2.6.2.3. Пратити стање и промене социјалног и финансијског статуса домаћинства ради правовременог обезбеђивања подршке оним домаћинствима која се суочавају са тешкоћама у плаћању закупа и других дажбина</p> <p>2.6.2.4. Организовати радионице за кориснике социјалних станова о њиховим обавезама и механизмима за остваривање права која се тичу стамбених субвенција, додатака, олакшица и друго</p>	Планиран буџет (2017)						
		<p>2.6.2.1. и 2.6.2.2.</p> <p>41.820 РСД (Буџет Републике Србије)</p>						
			Потрошен буџет (2017)					
		<table><tr><td>Роми</td><td>Ромкиње</td><td>Укупна популација</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Роми	Ромкиње	Укупна популација			
Роми	Ромкиње	Укупна популација						
Оперативни циљ 7: Утврдити и примењивати одговарајуће међународне стандарде расељавања неодрживих подстандардних насеља								
М.1	<p>Усклађивање правног оквира са међународноправним стандардима</p> <p>Активности:</p> <p>2.7.1.1. Израдити одговарајући правни акт са дефинисаним процедурама за исељење и пресељење у складу са Општим коментаром бр. 4 и бр. 7 Комитета Уједињених нација за економска, социјална и културна права, укључујући смернице и препоруке за локалне самоуправе и друге релеватне актере како би се обезбедило поступање у складу са међународним стандардима људских права</p>	Планиран буџет (2017)						
		<p>2.7.1.1.</p> <p>753.621.РСД (Буџет Републике Србије)</p>						
			Потрошен буџет (2017)					
		<table><tr><td>Роми</td><td>Ромкиње</td><td>Укупна популација</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Роми	Ромкиње	Укупна популација			
Роми	Ромкиње	Укупна популација						

М.2	Израда студија о разлозима и оправданости расељавања, информисање становника насеља, обезбеђивање адекватног смештаја и пружање социјално-економске подршке		Планиран буџет (2017)
	Активности: 2.7.2.1. Пре почетка расељавања израдити детаљну студију о разлозима и оправданости расељавања, уз благовремено консултовање и информисање становника насеља 2.7.2.2. Уз подршку државе обезбедити расељеним породицама адекватан смештај од стране ЈЛС на начин на који је адекватан смештај дефинисан Општим коментаром бр. 4. и бр. 7: право на адекватно становање Комитета Уједињених нација за економска, социјална и културна права 2.7.2.3. Кроз активности центара за социјални рад укључити раднике у заједници, координаторе за ромска питања или друге стручњаке, током и након пресељења, у посредовању између Рома и Ромкиња и већинске популације ради повећања међусобног поверења, а посебно сензитивизације већинског становништва на стамбене потребе и права Рома и Ромкиња 2.7.2.4. Кроз центре за социјални рад пружити пресељеним становницима континуирану помоћ и социоекономску подршку у оквиру институција и након пресељења на нове локације		<u>2.7.2.1</u> 840.213 РСД по студији (Планирано у оквиру буџета ЈЛС) <u>2.7.2.3. и 2.7.2.4.</u> 628.038 РСД (Буџет Републике Србије)
			Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 8: Подизати културни стандард ромског становништва, економско оснаживање и очување етнокултурног идентитета			
М.1	Утврђивање концепта културе и подстицање интеркултуралне размене		Планиран буџет (2017)
	Активности: 2.8.1.2. Подстицати интеркултуралну размену		Потрошен буџет (2017)
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
М.2	Оснивање ромских културних центара и усвајање програма развоја ромских насеља		Планиран буџет (2017)
	Активности: 2.8.2.1. Основати ромске културне центре и/или унапредити капацитете постојећих установа у већим одрживим насељима или у ЈЛС у којима живи најмање 300 Рома и Ромкиња		<u>2.8.2.2. и 2.8.2.3.</u> 251.166 РСД (Буџет Републике Србије)
			Потрошен буџет (2017)

	2.8.2.2. Дефинисати препоруке за локалне самоуправе у складу са чл. 23 Закона о култури		
	2.8.2.3.Осмислити програм развоја као целовитих просторностамбено-културних целина		
	Роми	Ромкиње	

Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Зоран Лакићевић
Позиција	Државни секретар
Институција	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
Емаил	zoran.lakicevic@mgsi.gov.rs
Телефон	011 3622 271

Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Иван Георгинов
Позиција	Помоћник комесара
Институција	Комесаријат за избеглице и миграције
Емаил	ivan.georginov@kirs.gov.rs
Телефон	011 3129 590

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Циљ: Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници.

Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници.

Укупан буџет			
Индикатор			
Базна (2016)	Роми	Ромкиње	Укупна популација
Прекретна (2017)			
Планиран буџет (2017)			
Потрошен буџет (2017)			
Достигнућа (2017)	Роми	Ромкиње	Укупна популација

Оперативни циљ 1: У систему социјалне заштите применити решења која дају предност подршци породици приликом пружања подршке деци у ризику, укључујући и посебну подршку ромској породици

М.1	<p>Идентификовати методе за интензивнију инклузију деце Рома и Ромкиња у локалне услуге социјалне заштите, унапредити програме подршке за мајке и јачати саветодавне улоге у раду са породицама Рома и Ромкиња</p> <p>Активности:</p> <p>5.1.1.1. Јачати саветодавну улогу центара за социјални рад у сарадњи са ОЦД, предшколским и школским установама и радити на интензивнијем укључивању ромске деце и младих у локалне услуге социјалне заштите, са посебним нагласком на деци без родитељског старања и унапређивању програма подршке мајкама путем:</p> <ul style="list-style-type: none">- иницирања и развоја програма подршке ромским породицама са децом у ризику од злостављања, занемаривања, напуштања образовања, лишења породичне средине,- развоја програма унапређења превенције и подршке с циљем смањења броја малолетничких и принудних бракова и малолетничких трудноћа у ромској заједници, <p>У оквиру пројекта "Унапређење система социјалне заштите у циљу оснаживања породице", који реализује Републички завод за социјалну заштиту уз подршку УНИЦЕФ-а, реализују се активности усмерене на сузбијање праксе дечијих бракова". Међутим, реализација пројекта отпочела је у 2018. години, те ће активности бити предмет следећег извештаја.</p> <ul style="list-style-type: none">- додатног ангажовања сарадника/ица Центара за социјални рад који су припадници/е ромске националне мањине,- иницирања развоја услуга и програма, нпр. сајмова запошљавања, сајмова образовања, кухиња за труднице (ради квалитетне исхране и едукације), вршњачког	Планиран буџет (2017)
		<p><u>5.1.1.1.</u> 513.033 РСД (Буџет Републике Србије)</p> <p><u>5.1.1.2.</u> 240.711 РСД (Буџет Републике Србије)</p>
		Потрошен буџет (2017)

туторинга

5.1.1.2. Развијати механизме за таргетирање популације из вишеструко депривираних средина кроз:

- израду упутства за унапређење евиденције центара за социјални рад о Ромима и Ромкињама из вишеструко депривираних средина,
- ангажовање сарадника Центара за социјални рад из ромске популације ради унапређења теренског рада,
- размене примера добре праксе између ЈЛС

Успостављени су стандарди за услуге породичног сарадника и повременог хранитељства у које су највећим делом укључене ромске породице и сада се ради на даљем развоју ових услуга и ширењу мреже.

Урађен је нацрт Правилника о интензивној подршци, чије се усвајање очекује у другој половини 2018.

У општинама у којима су саветодавно-терапијске и социоедукативне услуге развијене, доступне су и бесплатне подједнако за припаднике ромске као и неромске популације. Применом Уредбе о наменским трансферима омогућено је развијање ове услуге и у мање развијеним ЈЛС, а од њих зависи које услуге ће успоставити у складу са својим потребама.

Обуке за запослене за пружање психосоцијалне подршке за друштвену реинтеграцију су континуиран процес и спроводе се кроз похађање акредитованих програма обуке (доступних на сајту Републичког завода за социјалну заштиту www.zavodsz.gov.rs).

Покрајински завод за социјалну заштиту је почетком 2017. израдио **анализу процеса пилотирања услуге повременог породичног смештаја** са препорукама за даље кораке у правцу пружања услуге.

У циљу доприноса развоју културно компетентне праксе у социјалном раду Покрајински завод за социјалну заштиту је током 2016. и 2017. радио на израду Водича за културно компетентну праксу. Радна група за израду водича је уз водич израдила Појмовник културно компетентне праксе одштампаних у 500 примерака и дистрибуирани свим центрима за социјални рад као и центрима за породични смештај и усвојење у Републици Србији. Циљ водича је да допринесе унапређењу знања, вештина и вредности у пракси и политици социјалног рада и заштите културно разноврсне популације; унапређењу културних компетенција запослених у систему социјалне заштите а тиме и унапређењу квалитета услуга социјалне заштите. У циљу промоције водича и појмовника културно компетентне праксе реализовано је 6 округлих столова на којима су присуствовала 134 стручна радника из центара за социјални рад и и центара за породични смештај и усвојење. Такође реализовано је 10 једнодневних инструктажа за примену водича за културно компетентну праксу у социјалном раду на

	<p>којима је учествовало преко 200 професионалаца из система социјалне заштите.</p> <p>Након окончања пројекта, током 2017. године Покрајински завод за социјалну заштиту сачинио је дводневни програм обуке под називом "Препознавање и уважавање различитости" – културно компетентна пракса у социјалној заштити, а који је упућен Одбору за акредитацију програма обуке.</p> <p>На основу евиденције о издатим лиценцама за пружање услуга социјалне заштите коју води Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у Србији постоји 359 лиценцираних пружалаца услуга, закључно са 15. мартom 2018.год. И то: за услугу становања уз подршку – 7, за услугу помоћи у кући – 68, за услугу свратишта - 2, за услугу дневног боравака за децу и младе са проблемима у понашању – 4, за услугу лични пратилац детета – 9, за услугу прихватилишта – 10, за услугу дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју – 34, за услугу персонални асистент – 12, за услугу домског смештаја – 212, за услугу СОС телефона за жене са искуством насиља – 1.</p>		
	Роми	Ромкиње	Укупна популација
М.2	<p>Унапредити систем превенције, заштите, подршке и реинтеграције жртава трговине људима ромске националности, као и систем реинтеграције тражилаца азила и повратника, међу којима је велики број Рома и Ромкиња, по основу Споразума о реадмисији</p> <p>Активности:</p> <p>5.1.2.1. Развијати и институционализовати локалне протоколе за заштиту деце која живе и/или раде на улици, као и тражилаца азила и повратника по Споразуму о реадмисији, и обезбедити одрживе локалне услуге у заједници (прихватне центре) и програме који доприносе заштити и социјалној инклузији – У оквиру пројекта „Унапређење система социјалне заштите у циљу оснаживања породице“, који реализује Републички завод за социјалну заштиту уз подршку УНИЦЕФ-а, реализују се активности усмерене на сузбијање дечијих бракова у Компоненти 4 овог пројекта „Укључивање центара за социјални рад и других релевантних пружалаца социјалних услуга у сузбијање праксе дечијих бракова“. Међутим,</p>		<p>Планиран буџет (2017)</p> <p><u>5.1.2.1. и 5.1.2.2.</u> 20.500.041 РСД (Буџет Републике Србије)</p> <p><u>5.1.2.3.</u> 235.545 РСД (Буџет Републике Србије)</p> <p><u>5.1.2.4.</u> 15.000.000 РСД (Буџет Републике Србије)</p>
			Потрошен буџет (2017)

<p>реализација пројекта је отпочела у 2018. години, те ће активности бити предмет следећег извештаја.</p> <p>5.1.2.2. Планирати и развијати активности које су усмерене на превенцију, смањење и злоупотребу дечијег рада</p> <p>5.1.2.3. Применом Уредбе о наменским трансферима обезбедити подршку за децу која живе и/или раде на улици: - повећањем употребе капацитета установа социјалне заштите које пружају услуге повременог смештаја,</p> <p>- обезбеђењем услуге свратиште преко лиценцираних пружалаца услуге, нарочито у већим урбаним срединама,</p> <p>- развојем услуга интензивне подршке ромским породицама са децом</p> <p>5.1.2.4. Унапредити систем реинтеграције тражилаца азила и повратника, међу којима је велики број Рома и Ромкиња, по основу Споразума о реадмисији</p> <p>Влада је донела Уредбу о утврђивању опасног рада за децу (Сл. Гласник РС" број 53/2017) која представља листу послова које деца никако не би смела да раде. Примена Уредбе је почела 01.01.2018. године а спроводиће је све надлежне инспекције од инспекције рада до инспекције социјалне заштите. Донет је и Протокол о поступању инспекције рада као и Инструкција о поступању центара за социјални рад у заштити деце од злоупотребе дечјег рада. У центрима за социјални рад формирани су интерни тимови за заштиту деце у уличној ситуацији (у 115 од 140 ЦСР).</p> <p>- Кроз пројекат МОП "Ангажовање и подршка на националном нивоу за смањење појаве злоупотребе дечјег рада" реализован је процес израде Мапе пута у сарадњи са МРЗБСП и Центром за социјалну политику. <i>Мапа пута за елиминацију злоупотребе дечјег рада у Србији, укључујући најгоре облике дечјег рада 2018-2022.године</i> је документ који обухвата активности којима се утиче на ефикаснију превенцију и отклањање последица злоупотребе дечјег рада. Усаглашен је кроз консултативни процес кључних актера: министарстава, националних тела и савета, социјалних партнера и организација цивилног друштва и реализован у периоду од августа до половине новембра 2017.год.</p>		
Роми	Ромкиње	Укупна популација
Оперативни циљ 2: Унапредити доступност новчаних давања за децу и породице ромске националности које имају на њих право, са посебним акцентом на новчану социјалну помоћ, туђу негу и помоћ и дечији додатак.		

М.1	<p>Унапредити систем новчаних давања намењених угроженим породицама</p> <p>Активности:</p> <p>5.2.1.1. Олакшати остваривање новчаних давања угроженим породицама, нарочито породицама са децом са инвалидитетом и сметњама у развоју, у складу са принципима социјалне инклузије:</p> <ul style="list-style-type: none">- извршити анализу потреба за изменама и допунама прописа,- у складу са резултатима анализе, иницирати релаксацију критеријума, измене и допуне Закона о социјалној заштити и Закона о финансијској подршци породицама са децом <p>5.2.1.2. Вршити надзор над остваривањем права на пријаву места пребивалишта на адреси центра за социјални рад</p> <p>5.2.1.3. Пратити планирање буџетских средстава за финансирање система бесплатне правне помоћи кроз програмску структуру јединица локалних самоуправа – годишњи ниво</p> <p>Закон о финансијској подршци породици са децом усвојен је у децембру 2017.год. Закон ће се примењивати почев од 1. јула 2018.год. Новим законским решењима олакшава се поступак остваривања права, проширује се обухват корисника. Овим законом се успоставља и додатна заштита деце из посебно рањивих група (деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, деце без родитељског старања и деце корисника новчане социјалне помоћи).</p> <p>Овим законом уводи се ново право на остале накнаде по основу рођења, неге и посебне неге детета. Ово право омогућиће великом броју жена да по први пут стекну могућност остваривања права на остале накнаде у периоду по рођењу детета. Реч је о женама које нису у радном односу, већ самостално обављају делатност, власнице су пољопривредног газдинства, или су радно ангажоване по основу привремених и повремених послова, уговора о делу, ауторских уговора или су у тренутку рођења детета незапослене и нису оствариле право на новчану накнаду по основу незапослености, а радиле су у периоду који је од утицаја на остваривање права. Поред тога ово право моћи ће да остваре и жене које су пољопривредни осигураници.</p> <p>На овај начин пружиће се посебна заштита женама које су радно ангажоване по основу флексибилних облика рада и које сада неће морати да прекидају своје делатности, односно саме ће одлучивати</p>	<p>Планиран буџет (2017)</p> <p><u>5.2.1.1.</u> 4.814.958 РСД (Буџет Републике Србије)</p> <p><u>5.2.1.2.</u> 104.673 РСД (Буџет Републике Србије)</p> <p><u>5.2.1.3.</u> 2.087.815.653 РСД (Буџет Републике Србије)</p> <p>Потрошен буџет (2017)</p>
------------	---	--

да ли ће, и у ком облику ће их редуковати, а држава ће им обезбедити накнаду на основу претходних издвајања по основу доприноса за обавезно социјално, односно пензијско и инвалидско осигурање.

Посебна подршка пружиће се и родитељима по основу рођења првог детета имајући у виду повећане трошкове који су неопходни у првим данима рођења детета.

Ново законско решење омогући ће смањење потребне документације, директну исплату права, као и бољу заштићеност запослене породиље чији редовни приходи у периоду коришћења одсуства неће бити условљени вољом и тренутним финансијским стањем послодавца.

Посебно је важно истаћи да ће у периоду коришћења накнаде зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета, министарство надлежно за социјална питања преузети улогу послодавца тако што ће обрачун и исплату за ова права вршити директно на рачун корисника.

У Закону су дефинисана следећа права на финансијску подршку породици са децом:

1) накнада зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета;

2) остале накнаде по основу рођења и неге детета и посебне неге детета;

3) родитељски додатак;

4) дечији додатак;

5) накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања;

6) накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом;

7) регресивање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица.

За децу без родитељског старања обухваћену старатељском заштитом и децу у једнородитељским породицама остварује се право на дечији додатак под повољнијим условима у погледу 20% већег ценсуза и 30% већег износа дечијег додатка, а за децу у једнородитељским породицама када је други родитељ непознат, преминуо је а није остварено право на породичну пензију или је постао потпуно и трајно неспособан за рад а није стекао право на пензију, цензус се увећава за 30% као и износ дечијег додатка.

Када је реч о деци са сметњама у развоју и инвалидитетом, за њих се ово право остварује такође под повољнијим условима, који обухватају 20% већи цензус за остваривање права и 50% већи износ дечијег додатка. У случају испуњења услова за увећање износа дечијег додатка по више основа, Законом је прописано ограничење увећања до 80% редовног износа дечијег додатка.

Закон дозвољава могућност увођења у право на дечији додаток корисника новчане социјалне помоћи без поновне оцене материјалног стања породице, уз доказ да дете редовно похађа школу.

Независно од материјалних услова право на дечији додаток оствариће породица која има дете са сметњама за које је остварено право на додатак за помоћ и негу другог лица према условима прописаним Законом о социјалној заштити.

Дужина трајања права корисника дечијег додатка продужава се до завршетка редовног средњег образовања, а најдуже до навршених 20 година живота, за децу која су из оправданих разлога касније започела школовање, до навршене 21 године живота.

У току је рад на изради подзаконских аката:

Правилника о ближим условима и начину остваривања права на финансијску подршку породици са децом и Правилника о условима, поступку и начину остваривања права на одсуство са рада ради посебне неге детета као и израда апликативног софтвера за исплату права прописаних Законом о финансијској подршци породици са децом.

- У Министарству је у току рад на изменама и допунама Закона о социјалној заштити чије се доношење очекује током 2018.године. Измене и допуне Закона имају за циљ праведнију расподелу у оквиру буџетских могућности, повећање учешћа старијих корисника новчане социјалне помоћи, ефикасне мере социјалне укључености за радно способне кориснике новчане социјалне помоћи, промену старосне структуре корисника, а боља таргетираност треба да доведе и до унапређења адекватности новчане социјалне помоћи. У оквиру законских измена разматра се могућност повећања износа новчане социјалне помоћи за децу и ублажавање услова за остваривање права у погледу

	<p>поседовања непокретне имовине за старије и радно неспособне.</p> <p>- Износ новчане социјалне помоћи од октобра 2017. год. је: за појединца (носиоца права) 8.201.00 дина. за сваку одраслу особу 4.101,00 и за децу 2.460.00 дина.</p> <p>У периоду од 01.01.2017. до 31.12.2017. године, Министарство унутрашњих послова је за 506 лица, међу којима је већина припадника ромске популације, који живе у неформалним насељима, решењем утврдила пребивалиште на адреси надлежних Центара за социјални рад, након чега су истима издата и лична документа.</p>	
	Роми	Ромкиње
		Укупна популација
Оперативни циљ 3: Унапредити систем прикупљања података у области социјалне заштите тако да пружа јасне и редовне податке о остваривању права Рома и Ромкиња у области социјалне заштите (услуге у заједници за децу и одрасле, приступ новчаној социјалној помоћи, туђа нега и помоћ, дечији додатак, резиденцијални смештај за децу и одрасле и друго).		
М.1	Успоставити редовно извештавање о остваривању права Рома и Ромкиња у области социјалне заштите. Активности: 5.3.1.1. Развити методологију прикупљања података који су разврстани према националној припадности о остваривању права у области социјалне заштите, у складу са законом – У оквиру годишњих извештаја Центара за социјални рад, које прикупља Републички завод за социјалну заштиту, постоји података о укупном броју корисника ромске националности на евиденцији Центра за социјални рад. Подаци о националности корисника прикупљају се у оквиру Пријемног листа који се попуњава када се корисник евидентира у ЦСР („постане корисник“). Према члану 5. Закона о заштити права и слобода националних мањина, забрањена је свака регистрација припадника националних мањина која их противно њиховој вољи обавезује да се изјасне о националној припадности. Корисник се може или не мора изјаснити о својој националној припадности. Према томе, национално опредељење су, у складу са законом, може сматрати податком који је релевантан и ваљан једино уколико се корисник својом вољом изјашњава припадником неке националности. Уколико корисник не жели да се изјасни или се изјасни да је неке друге националности, стручни радник у ЦСР не сме на	Планиран буџет (2017) <u>5.3.1.1.</u> 4.814.958 РСД Буџет Републике Србије <u>5.3.1.2.</u> 1.925.996 РСД (Буџет Републике Србије)
		Потрошен буџет (2017)

основу других карактеристика процењивати да ли је корисник припадник ромске националности. С обзиром да се велики број корисника ромске националности тако не изјашњава, евиденција у центрима за социјални рад је непотпуна, односно приказује само број Рома који су се својом вољом изјаснили као припадници ромске националности. Према извештајима ЦСР за 2016. годину: Број корисника ромске националности на евиденцији ЦСР у 2016. години је 75 450. Од укупног броја 49% су мушког пола, а 51% женског пола. Када је у питању старосна структура корисника ромске националности 36% чине деца, 12% млади, 43% одрасли и 9% старији.

5.3.1.2. Обезбедити извештавање кроз јединствену базу података о спровођењу Стратегије од стране Републичког завода за социјалну заштиту, Покрајинског завода за социјалну заштиту, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и тела задуженог за управљање Стратегијом, о остваривању права у области социјалне заштите Рома и Ромкиња

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ

У оквиру годишњих извештаја ЦСР, које прикупља Републички завод за социјалну заштиту постоји податак о укупном броју корисника ромске националности на евиденцији ЦСР.

Подаци о националности корисника прикупљају се у оквиру Пријемног листа који се попуњава када се корисник евидентира у ЦСР ("постане корисник"). Према члану 5. **Закона о заштити права и слобода националних мањина**, забрањена је свака регистрација припадника националних мањина која их противно њиховој вољи обавезује да се изјасне о националној припадности. Корисник се може али и не мора изјаснити о својој националној припадности. Према томе национално опредељење се, у складу са законом, може сматрати податком који је релевантан и ваљан једино уколико се корисник својом вољом изјашњава припадником неке националности. Уколико корисник не жели да се изјасни или се изјасни да је неке друге националности, стручни радник у ЦСР, не сме на основу других карактеристика процењивати да ли је корисник припадник ромске националности.

С обзиром да се велики број корисника ромске националности тако не изјашњава, евиденција у центрима за социјални рад је непотпуна, односно приказује само број Рома који су се својом вољом изјаснили као припадници ромске националности.

Према извештајима ЦСР за 2016.годину: Број корисника

ромске националности на евиденцији ЦСР у 2016.години је 75.450. Од укупног броја 49% су мушког пола, а 51% женског пола. Када је у питању старосна структура корисника ромске националности 36% чине деца, 12% млади, 43% одрасли и 9% старији.			
Роми	Ромкиње	Укупна популација	
36.970	38.480		

Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Божидар Дакић
Позиција	Директор
Институција	Републички завод за социјалну заштиту
Емаил	zavod@zavodsz.gov.rs
Телефон	011 3621 563
Особа задужена за извештавање	
Име, презиме	Зорица Лончар Касалица
Позиција	Генерал полиције, начелник Управе за управне послове
Институција	Министарство унутрашњих послова
Емаил	zorica.kasalica@mup.gov.rs
Телефон	011 311 89 87

Буџет

Буџет 2017	
Преглед буџета	
Укупан планиран буџет за спровођење Акционог плана за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за спровођење Акционог плана за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године у 2017. години	
Укупан потрошен државни буџет за спровођење Акционог плана за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године у 2017. години	
Укупан регионалан/локалан потрошен буџет за спровођење Акционог плана за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године у 2017. години	
Укупна ИПА средства потрошена за спровођење Акционог плана за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за спровођење Акционог плана за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године из осталих извора	
Буџет по приоритетним областима	
Укупан потрошен буџет за образовање у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за становање у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за запошљавање у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за здравље у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за социјалну заштиту у 2017. годину	
Укупни остали трошкови у 2017. години	
Буџет других трошкова у вези Акционог плана за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025 за период од 2017. до 2018. године	
Укупан буџет за функционисање Националне контакт тачке и канцеларије у 2017. години	
Укупан буџет за функционисање међуресорног тела у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за подизање институционалног капацитета	
Укупан потрошен буџет за прикупљање фондова у 2017. години	
Укупан потрошен буџет за међународну сарадњу у 2017. години	
Укупан буџет за извештавање, праћење и евалуацију у 2017. години	
Укупан буџет потрошен за остале трошкове у 2017. години	

Процена утицаја

Шифра	Индикатор	Роми			Укупна популација	Година	Извор	Дефиниција
		Роми	Ромкиње	Укупно				
Education								
EDU1	Стопа похађања предшколског образовања	4.9	6.5	5.7	50.2	2014	MICS	Проценат деце узраста 36-59 месеци која похађају програм образовања у раном детињству
EDU2	Стопа укључености у основном образовању	84.5	85.2	84.9	98.5	2014	MICS	Проценат деце основношколског узраста која тренутно похађају основну или средњу школу(прилагођена нето стопа).
EDU3	Стопа укључености у средњим школама	28.0	14.9	21.6	89.1	2014	MICS	Проценат деце узраста средње школе која тренутно похађају средњу или високу школу(прилагођена нето стопа).
EDU4	Стопа укључености у високом образовању	0.1 (0.23% студената)	0.11 (0.18% студенткиња)	0.08 (0.18 студена – укупно)	54.2	2016/2017 школска година	Upisani studenti RZS	Проценат студената у односу на популацију старости 19-24 године
EDU5	Стопа осипања у основном образовању	14.5	13.3	13.8	0.8	2014	MICS	Проценат деце основношколског узраста која тренутно не похађају школу
EDU6	Стопа осипања у средњем образовању	55.7	73.0	64.2	8.0	2014	MICS	Проценат деце узраста средње школе која тренутно не похађају школу
EDU7	Стопа завршавања основне школе	65.1	62.8	64.0	93.4	2014	MICS	Број деце која иду у последњи разред основне школе (искључујући понављаче) подељен са бројем деце узраста када би требало да заврше основну школу (узраст када би требало да иду у завршни разред основне школе
EDU8	Стопа завршавања основног образовања							

EDU9	Стопа завршавања високог образовања							
EDU10	Стопа писмености							
EDU11	Стопа похађања специјалних школа							
EDU12	Стопа похађања сегрегисаних школа				n/a			
Запошљавање								
EMP1	Стопа запослености							
EMP2	Стопа неформалног рада							
EMP3	Стопа незапослености							
EMP4	Стопа дугорочне незапослености							
EMP5	Послење искуство запослења							(месеци)
EMP6	Стопа искуства незапослености							
EMP7	Стопа запослености младих							
Здравље								
HEA1	Стопа приступа здравственом осигурању							
HEA2	Стопа смртности новорођенчади			12.8		2014	MICS	Вероватноћа да ће одојче умрети између рођења и првог рођендана.
HEA3	Очекивано трајање живота по рођењу							(година)
Становање								
HOU1	Стопа бескућништва							
HOU2	Стопа доступности воде			97.7	99.5	2014	MICS	Процент чланова домаћинства који користе

								побољшане изворе воде за пиће
HOU3	Стопа доступности електричне енергије			89.7	99.7	2014	MICS	Провенат домаћинства која имају електричну енергију
HOU4	Стопа поседовања имовинских докумената							
HOU5	Стопа одвојеног суседства				n/a			
HOU6	Пренатрпанос т							(квадратних метара)
Прожимајуће теме								
CRC1	Ризик сиромаштва							
CRC2	Просечна зарада							(национална валута)
CRC3	Стопа сиромаштва							
CRC4	Стопа дискриминац ије							
CRC5	Стопа пријава пребивалишт а							

АНЕКС

ОБРАЗОВАЊЕ

Посебан циљ 1

Оперативни циљ 1:

Мера 1: У оквиру треће компоненте пројекта Инклузивно предшколско васпитање и образовање развијају се активности подршке оснаживању родитеља и старатеља у остваривању васпитне функције породице, обезбеђена је додела бесповратне помоћи за програме појединих мање развијених општина и субвенционисани боравак деце из најугроженијих породица у предшколским установама (ПУ). Локалне самоуправе ће се пријављивати за грантове и имаће водећу улогу у локалним општинским тимовима који би требало да развијају програме подршке деци и породицама у сарадњи између локалне самоуправе и невладиних тела, свих интересних страна и заједница. Око 300 стручних сарадника, васпитача и директора предшколских установа информисано је о предстојећим активностима и позвани су да буду иницијатори, да јавно заступају иницирање и креирање програма подршке раном детињству деце ромске популације на нивоу локалне заједнице и да буду активни чланови тимова на локалном нивоу. У оквиру реализације пројекта реализоване су активности везане за израду Каталога ресурса подршке родитељству – преглед домаћих ресурса и међународних примера добре праксе. Намена Каталога је да доносиоцима одлука и практичарима омогући увид у постојеће добре праксе и ресурсе на домаћем и међународном нивоу и да све

који су позвани мотивише на даљи рад на унапређивању подршке породиљама и родитељима деце старости од рођења до шесте године. У школској 2016/17. години програмима у краћем трајању обухваћено је:

- до 6 сати дневно: 8.081 деце
- до 6 сати дневно, до три пута недељно: 275

Ромски образовни фонд је у сарадњи са МПНТР од септембра 2017. године наставио да подржава пројекат „Библиотеке играчака као вид подршке у постизању исхода учења код ромске деце“, Нова фаза пројекта се реализује од 1. септембра 2017. до 31. августа 2018. године. Главни проблем који пројекат решава јесте мањак укључености ромске деце у интегрисане услуге подршке деци у раном узрасту, који за последицу има мањак квалитетног образовања у раном добу. Пројекат предвиђа реализацију кампање за активну инклузију већег броја ромске деце и родитеља у развојне програме за помоћ у раном детињству и укључивање 172 деце из ромске заједнице, узраста 4,5 до 5,5 у ПУ на 6 локација. Поред тога пројекат уводи додатне програме у предшколско образовање у виду часова које реализују мајке из ромске заједнице и омогућава. Додатну подршку представља програм библиотека играчака као алтернативни програм раног развоја на 6 локација који ради на унапређењу развоја у кућном окружењу. Резултати:

- Од 174 за ромске деце узраста од 3 - 5,5, 14 је уписано у вртиће; повећање 3% стопе уписа у односу на почетну студију. Стопа уписа у вртић је 8%; од 116 деце у узрасту за обавезни припреми предшколски програм (ППП), 102 уписани у PPP за школску 2017/2018. годину; стопа уписа за PPP је 87,9%; од 140 деце у узрасту за 1. разред, 127 завршили обавезни PPP и 140 уписано у први разред; 523 оћева и мајки укључено у 6 библиотека играчака; доступно је 2009 играчки и 1747 књига; 100 мајки укључено у клуб читања и до сада одржано 63 часа.

На иницијативу УНИЦЕФ-а и у партнерству са Заводом за унапређивање образовања и васпитања, Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања, Институтом за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, МПНТР и уз подршку Швајцарске канцеларије за развој и сарадњу у Србији, 23. маја 2017. године у Београду је одржана конференција „Кључне димензије развоја квалитета у ПВО – Основе програма ПВО“. У фокусу је била диверсификација понуде квалитетних краћих програма и облика, у циљу повећања обухвата деце квалитетним ПВО. Представљена су искуства ПУ које су кроз организовање различитих програма и облика повећали обухват деце из осетљивих друштвених група, међу којима су најзаступљенија деца припадници ромске националне мањине. Повећаном упису деце из ромске популације од 3-5 година у предшколско очекујемо да ће допринети реализација пројекта „Инклузивно предшколско васпитање и образовање“ који МПНТР реализује из зајма Светске банке.

Компонента 1 има за циљ унапређење доступности предшколског васпитања и образовања повећањем броја слободних места за децу узраста од 3 до 5,5 година, посебно за децу из осетљивих друштвених група. Планирано је да се кроз изградњу нових, реконструкцију, адаптацију и пренамену расположивих објеката и простора у локалној заједници за реализацију предшколских програма створи 17 000 нових места у вртићима. Прва фаза подразумева формирање листе потенцијалних општина на основу индикатора: демографски услови, социо-економски развој општине (званична

класификација), сиромаштво, рурално и урбано подручје, потражња (живорођена деца и демографске пројекције) и расположиви простори (сада и потенцијално). Предвиђено је да се прва компонента реализује у најмање 30 прворанжираних општина које задовољавају критеријуме постављене Пројектом.

Компонента 3 - подршка деци и породици из осетљивих друштвених група, фокусира се на децу предшколског узраста (од рођења до 6.5 година) и њихове породице и укључује: Националну промотивну кампању; Обезбеђивање бесповратне помоћи одабраним општинама (грантови) ради унапређења координације и сарадње између релевантних служби у циљу пружања квалитетније подршке деци и породици на локалном нивоу, као и субвенције за обезбеђивање бесплатног похађања ПВО за децу из осетљивих друштвених група узраста од 3 до 5.5 година (Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања – наменски трансфери са централног нивоа ка локалним самоуправама). Омогућавање активне инклузије већег броја ромске деце и родитеља у развојне програме за помоћ у раном детињству планирано је да се подржи у оквиру ове компоненте Пројекта. Наиме, фокус ове компоненте је усмерен на осмишљавање механизма да се интерсекторски у заједници подржи породица деце старости до 3 године из осетљивих група, нарочито ромске националности. У току је развијање програма подршке ромским породицама у заједници које су усмерене на развијање функционалности породица, развијање родитељских вештина за подршку децем развоју, развој здравих стилова живота.

Компонента 2 пројекта има за циљ унапређење квалитета инклузивног предшколског васпитања и образовања. Очекује се да кључни исход буде остварена подршка добробити и целовитом развоју деце, укључујући децу из осетљивих група. У претходном периоду у три предшколске установе пилотиране су нове Основе програма предшколског васпитања и образовања, развијање препорука за стандарде компетенција запослених у ПВО и стандарде простора и опреме. У процесу јачања компетенција практичара у ове три предшколске установе за примену нових Основа предшколског програма до сада су реализоване три обуке у пројекту („Полазишта Основа програма“, „Подршка практичарима у вођењу промене у контексту децејег вртића“, „Развијање Основа програма“) за представнике предшколских установа (васпитаче, стручне сараднике и директоре) који учествују у пилотирању (ПУ „Др Симо Милошевић“, Земун; „Радосно детињство“, Нови Сад и „Моје детињство“, Чачак), представнике пројектног тима и просветних саветника школских управа у Новом Саду и Чачку. Све обуке су стављене на Листу програма од јавног интереса које решењем одобрава министар просвете. На прелиминарној ранг листи општина, сачињеној на основу композитног индекса (који обухвата демографске услове, социо-економски развој општине, сиромаштво, рурално и урбано и потражња) које ће бити укључене у пројекат ове три предшколске установе заузимају висока места - изнад 30-тог на ранг листи.

Успостављање Мреже практичара за подршку ПВО са циљем пружања подршке установама за даље развијање различитих сегмената квалитета и праведности, као и подршке развоју квалитетних програма и политика. Јачање професионалних капацитета 50 кандидата изабраних на основу јавног позива, од којих ће после 2 године биит изабрано 20 чланова Мреже практичара која ће представљати значајан људски ресурс за подршку имплементацији различитих иницијатива у грађењу квалитетног предшколског васпитања и образовања. Израђен је Програма јачања

капацитета кандидата, а реализована је обука „Савремена концепција предшколског васпитања и образовања“ за кандидате у Мрежи практичара - стручне сараднике, васпитаче и докторанте високошколских установа.

Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) – др. закон) обезбеђени су предуслови за остваривање различитих програма и облика васпитно-образовног рада тако што је (члан 160. став 2, алинеја 3.) регулисана норма непосредног васпитно-образовног рада са децом на остваривању различитих програма и облика, у полудневном трајању у предшколској установи. Овим је створен предуслов за ангажовање васпитача на реализацији ових програма.

Пројекат „Вртићи без граница 3 – подршка унапређивању система друштвене бриге о деци и предшколског васпитања и образовања на локалном нивоу“. Пројекат се реализује у периоду од децембра 2016. до јула 2018. године у циљу оснаживања локалних самоуправа и ПУ за развијање политика и програма ПВО прилагођених потребама деце и породице. Пројекат се реализује у Београду (ПУ „Чика Јова Змај“ и ПУ „Чукарица“) и Зрењанину (ПУ „Зрењанин“). Све три ПУ су одредиле просторе за реализацију полудневних програма, од којих неки изискују мање адаптације и набавка и опремање изабраних простора. У сарадњи са институцијама из окружења, планирају се кратки програми (Библиотека у Железнику, Спортски центар у Зрењанину, простор у Вртићу „Брезе“). Кроз пројекат је обезбеђена континуирана менторска подршка, документовање и медијска промоција свих пројектних активности. Материјали и ресурси који настају током пројекта постављају се на веб странице www.predskolci.rs, www.cipcentar.org и FB страну ЦИП центра. У јуну 2017. године реализоване су тродневне обуке ЦИП центра за по 30 васпитача/сарадника из три ПУ (Корак по корак квалитетном образовном праксом ка друштву знања за ПУ). ПУ које учествују у пројекту планирају и припремају промотивне активности на локалном нивоу (у току јуна 2017. године реализовано је 6 промотивних активности у три ПУ). Установе су започеле са прикупљањем података у вези са утврђивањем потреба деце и породица за полудневне и кратке програме. Планирано је да ПУ реализују најмање по један кратки програм током летњег периода.

У току пројекта „Вртићи без граница 3 - Подршка унапређивању система друштвене бриге о деци и предшколског васпитања и образовања“ у 2017. години реализовано је следеће:

☐ Координација и реализација 5 обука ин vivo и 1 електронска обука ЦИП центра за пројектне тимове све три ПУ у оквиру ВБГЗ (од планиране 3 обуке):

- о Обука пројектних тимова предшколских установа о диверсификацији ПВО, укупно: 30 учесника;
- о Обука "Корак по корак 2, укупно: 27 учесника;
- о Обука "Корак по корак 2" укупно: 29 учесника;
- о Обука "Корак по корак 2" укупно 28 учесника
- о Електронска обука "Живети различитост у вртићу" укупно: 64 професионалаца;
- о Обука „Планирање и програмирање различитих програма“, укупно: 26 учесника;

☐ 9 менторских и мониторинг састанака ЦИП центра са 3 ПУ из ВБГЗ:

☐ Координација и фацилитација укупно 9 хоризонталних размена између три ПУ у пројекту ВБГЗ у сарадњи са ЦИП центром; У разменама је учествовало укупно 184 професионалаца;

КРАТКИ И ПОЛУДНЕВНИ ПРОГРАМИ

☐ Предшколске установе су реализовале укупно 9 промотивних активности у сарадњи са ЦИП центром:

☐ До сада је у оквиру све три ПУ покренуто укупно 10 кратких и 6 полудневних програма којима је обухваћено 529 деце.

о ПУ Чукарица је покренула 5 кратких и 2 полудневна програма, ПУ „Чика Јова Змај“ је покренула 3 кратка и 1 полудневни програм, ПУ „Зрењанин“ је покренула 2 кратка и 3 полудневна програма.

☐ Организовани су и реализовани важни састанци и стручни скупови; укључујући:

о 2 националне конференције на тему раног развоја деце (мај и септембар 2017)

о 1 Округли сто на тему „Изазови инклузије у предшколском васпитању и образовању -праведност, обухват, подршка“,

о 1 заједнички састанак на тему „Остварене промене и будући развој иницијативе пројекта „Вртићи без граница“

☐ Организовани су и реализовани бројни састанци са представницима ПУ локалних самоуправа у градовима који учествују у пројекту.

У току је израда Пројектног оперативног приручника и Приручника за реализацију компоненте 3 – грантови локалним самоуправама. Са нивоа јединица локалних самоуправа прикупљени су подаци који ће омогућити увид у расположиве капацитете, реалне потребе и могућности у домену остваривања предшколског васпитања и образовања. У циљу информисања стручне јавности, предшколских установа и јединица локалних самоуправа, и њиховог мотивисања да узму активно учешће у предстојећим активностима у оквиру реализације Пројекта, Нордијски поверенички фонд и канцеларија Светске банке у Србији уз подршку Министарства просвете, науке и технолошког развоја реализовали су конференцију „Укључивање деце из осетљивих група у предшколски систем“. Током 2017. године Црвени крст је, у оквиру Заједничког програма за инклузију Рома и маргинализованих група кроз образовање, на различите начине пружао подршку укључивању деце из осетљивих друштвених група у предшколско васпитање и образовање, у 16 општина обухваћено је 322 деце, од чега 30 деце прелази у ППП, док 292 деце старости 3-5,5 година треба укључити у систем предшколског васпитања и образовања.

Изменама Закона о предшколском васпитању и образовању ("Сл. гласник РС", бр. 18/10, 101/17 и 113/17 – др. закон) унапређена је регулатива која се односи на различите облике и програме васпитно-образовног рада. Укинута су термини „посебни и специјализовани програми“, а уведени термини „различити програми и облици“ као педагошки примеренији. На овај начин се експлицитније и недвосмислено указује да ПУ, осим остваривања програма васпитно-образовног рада у целодневном трајању, развија и друге облике и програме. Такође, интенција је да се мотивише оснивач ПУ да различите програме и облике третира као једнако важне у остваривању прописаних

циљева и принципа ПВО и да подржи њихово остваривање. Нови Закон о финансијској подршци породици са децом ("Сл. гласник РС", бр. 113/2017) значајно је унапредио подршку укључивању деце из осетљивих друштвених група у систем ПВО кроз накнаду трошкова боравка у ПУ за децу корисника новчане социјалне помоћи. Деца предшколског узраста корисника новчане социјалне помоћи имају право на накнаду трошкова боравка у ПУ која има решење министарства надлежног за послове просвете о верификацији, у висини учешћа корисника у цени услуге која се прописује одлуком јединице локалне самоуправе. Такође, овим законом је регулисано регресирање трошкова боравка у ПУ деце из материјално угрожених породица. Наиме, деца предшколског узраста из материјално угрожених породица, у зависности од материјалног положаја породице, имају право на регресирање трошкова боравка у предшколској установи која има решење министарства надлежног за послове просвете о верификацији. Начин и услове регресирања трошкова утврђује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

„Иницијатива за подршку развоју и учењу ромске деце раног узраста у Србији” реализује се у партнерству са Образовно културном заједницом Рома „Романипен”, уз подршку Фондације за отворено друштво Србија и Фондације за отворено друштво Лондон. Иницијатива се реализује у 15 општина/градова у сарадњи са 16 предшколских установа и 15 ромских невладиних организација. Реализоване активности у 2017:

☐ у 15 средина укупно је обухваћено 437 породица, 642 родитеља и других чланова породице и 681 дете учествовало је на 1 до 20 тематских радионица;

☐ РНВО су имплементирале укупно 289 радионице са родитељима и 292 радионице - са децом, организовале 84 заједничке активности за децу и родитеље са циљем повезивања породица и локалне средине и стварања могућности да родитељи и деца заједо планирају, уче, друже се, стварају и размењују. РНВО су реализовале 274 кућне посете којима је обухваћено 84 породице које имају децу узраста до 2 године. Број варира од 5 до 56 по РНВО, а на овако велику разлику утицао је број породица које имају децу узраста до 2 године;

☐ реализовано 9 различитих обука из области прихватања различитости за сузбијање предрасуда и дискриминације, методологије усмерене на дете и учење, критичког мишљења, транзиције и диверсификације програма са 1.072 учесника из ПУ;

☐ брошура „Подршка деци и породици при преласку из припремног предшколског програма у основну школу”, подељена ПУ и ОШ;

менторске посете ПУ са циљем да се анализира сарадња стручног инклузивног тима, педагошког асистента и васпитача кроз заједничко планирање и реализацију мера и активности као систем подршке деци и родитељима из ромске заједнице при преласку из ППП у основну школу;

☐ израђени планови транзиције деце из ППП у основну школу, у сарадњи са представницима школа, успостављена је сарадња између стручних сарадника из ПУ и ОШ, договорене су активности са децом и ученицима, као и размена информација између васпитача и учитеља, у виду додатне подршке деци којој је потребна;

☐ 16 ПУ реализују кратке/диверсификоване програме којима је обухваћено 247 ромске деце и 604 деце већинске популације, укључено је 925 родитеља, од којих је 284 родитеља који су припадници ромске националне мањине. У реализацију је укључено 252 васпитача и стручних сарадника и 8 педагошких асистената;

☐ обухват деце се повећао;

☐ повећан је број деце уписане у редовне групе целодневног боравака, у просеку од троје до петоро деце у групама од 3 до 5,5 година; ромска деца имају приоритет приликом уписа у ПУ; Интезивирана је сарадња са РНВО и локалним институцијама; подршка деци и породици се пружа приликом њиховог укључивања у диверсификоване програме, развијена је сарадња са представницима ромске заједнице који су укључени у израду плана и реализације активности.

Мера 2: У оквиру „Заједничког програма за инклузију ромске деце и деце из осетљивих група“ Црвени крст Србије је реализовао мапирање деце ван образовног система из руралних средина и учествовао у обезбеђивању подршке за њихово укључивање. Подаци су прикупљани помоћу Упитника за мапирање ресурса у локалној заједници за подршку деци у образовању које су попуњавали локални координатори уз подршку координационог тима. Мапирање је допринело: утврђивању броја деце из угрожених руралних средина која су ван образовног система; утврђивању препрека за укључивање деце у образовни систем; утврђивању ресурса на нивоу локалне заједнице за пружање подршке деци из осетљивих, руралних средина за укључивање у образовни систем; анализи приступа образовном систему идентификоване деце и процени потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету/ученику. Овим активностима мапирано је 436 деце.

Током протеклих година Црвени крст је, у оквиру Заједничког програма за инклузију Рома и маргинализованих група кроз образовање, на различите начине пружао подршку укључивању деце из осетљивих друштвених група у предшкоско васпитање и образовање. Будући да се пројекат завршава, од септембра 2017. године Црвени крст неће бити у могућности да настави подршку у обиму и са до сада практикованим видовима подршке. У овом тренутку у 16 општина обухваћено је 322 деце, од чега 30 деце прелази у ППП, док 292 деце старости 3-5,5 година треба укључити у систем предшколског васпитања и образовања.

Како би се обезбедио континуитет у похађању предшколског програма за децу која су до сада била обухваћена уз подршку Црвеног крста у оквиру Заједничког програма у јуну је организован састанак са представницима школских управа, директорима предшколских установа и представницима јединице локалне самоуправе из општина: Зајечар, Велика Плана, Сомбор, Зрењанин, Рума, Нови Пазар, Парацин, Крагујевац, Књажевац, Гадзин Хан, Бела Црква, Алексинац, Врбас и Смедерево, Трстеник И Тутин разматрано је како превазићи изазове: где деца могу да наставе похађање предшколског програма (укључити их у друге групе у оквиру ПУ или постојећу групу допунити децом из насеља и укључити у Акт о мрежи/годишњи План рада установе); како обезбедити васпитача, субвенционисање боравака деце у ПУ, подршку похађању (превоз, ужина, прибор...) и планирати и реализовати транзиционе активности.

Према информацијама добијеним из Црвеног крста, процес транзиције је у току и процена је да ће она бити успешно реализована за готово сву децу.

Асоцијација педагошких асистената реализовала је конференцију „Педагошка асистенција у образовном систему у Републици Србији на прекретници развоја - примери добре праксе, изазови, визија за будућност“ на којој су, као једна од централних тема, разматрани резултати прошлогodiшње кампање за повећање обухвата ромске деце обавезним ППП, начини да се унапреде активности педагошких асистената, али и осталих кључних партнера током овогодишње кампање (80 учесника: чланови АПАС-а и представници кључних партнерских институција и ораганизација).

Због података који указују да обухват деце припремним предшколским програмима није потпун (креће између 95-98%), при чему је обухват деце из осетљивих група значајно нижи и износи око 62,9 % (подаци МИКС 5), почев од 2015. године Министарство просвете, науке и технолошког развоја у сарадњи са релевантним партнерима спроводи континуирану кампању за повећање уписа деце у припремни предшколски програм и први разред основне школе. Кампања подразумева штампање флајера и постера на ромском и српском језику, комуникацију са предшколским установама и другим установама укљученим у бригу о деци и породици на локалу, формирање локалних тимова, израда и реализација планова акција, размену искустава између локалних заједница у којима је обухват потпун и оних у којима није. У свим овим активностима настојимо да подстакнемо предшколске установе да у својим локалним заједницама промовиђу значај раног укључивања у предшколско образовање, посебно на узрасту од 3-5,5 година, и да повећавају број васпитних група у којима се реализују полудневни квалитетни предшколски програми у складу са потребама породице, ако и да проналазе начине да подрже редовност похађања.

Током априла 2017. године у сарадњи са СКГО из локалних самоуправа у којима је обухват деце ППП и уписом у први разред ОШ испод 90% прикупљени су подаци од значаја за унапређивање обухвата (локални акциони планови чије активности су усмерене на повећање обухвата деце и редовности похађања, интерресорна сарадња у мапирању, сензибилизацији, пружање помоћи око уписа, обезбеђивање додатне подршке као предуслова за редовно похађање и напредовање...). Од ПУ из таргетираних општина прикупљени су оперативни планови активности у вези са повећањем обухвата деце из осетљивих друштвених група припремним предшколским програмом за радну 2016/17 и пратећи извештаји. На основу увида у прикупљене податке, током маја и јуна 2017. године реализоване су консултативне радионице „Повећање обухвата деце припремним предшколским програмом и првим разредом основне школе“ са представницима предшколских и осталих релевантних установа са нивоа локалних заједница у којима је према подацима Републичког завода за статистику обухват испод 90% (обухваћено око 50% планираних општина). Циљ радионица је био да се, на основу анализе стања, идентификују добре праксе, баријере и тешкоће, и израде предлози мера и планови активности за остваривање потпуног обухвата деце.

Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) – др. закон) члан 7. став 2. алинеја 2. је регулисано да се у остваривању принципа образовања и васпитања, посебна пажња посвећује подршци преласка детета, односно ученика у следећи ниво образовања и васпитања и остваривању континуитета у образовању и васпитању.

Током 2017. године у предшколским установама је било ангажовано 30 ромских педагошких асистената.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја потписало је Меморандум о сарадњи са међународном организацијом Save the Children за северозападни Балкан (SCNWB) и започело активности на реализацији пројекта „Доступно и квалитетно образовање за девојчице и дечаке РOME” (2017-2018). Припремљена је и акредитована обука за педагошке асистенте „Развој и учење деце раног узраста“ за педагошке асистенте који раде у предшколским установама, а палнирано је и укључивање васпитача који су дипломирали на ромском језику на Високој струковној школи „Михајло Палов“ у Вршцу. Циљ обуке је јачање капацитета педагошких асистената у области раног развоја и рад у предшколским установама у Републици Србији. Обука је акредитована и на листи је програма од јавног интереса. За учеснике је планиран Приручник са прилозима за сваку тему која ће бити обрађивана на обуци. Очекивани резултати петодневне обуке педагошки асистенти:

- разумети своју улогу и одговорност у односу на децу, ПУ, локалну заједницу и породице из осетљивих група
- овладати знањима о раном развоју, вештинама комуникације и партнерства у функцији припреме, креирања и спровођења подршке деци и родитељима током раног развоја, образовања и током поласка у школу
- овладати знањима потребним за преузимање активне улоге за унапређење услова за остваривање права, развој и учење деце, кроз сарадњу са запосленима у ПУ и надлежним институцијама у локалној заједници
- бити оснажени да раде на подизању свести у ромској заједници о значају раног развоја и образовања.

Акредитовани модул се састоји од 19 радионица: Уводна радионица, Развој деце раног узраста и релевантне образовне политике, Значај игре за предшколско дете, Како деца уче, Интеракција и односи; одрасли-деца, вршњаци, Људска и дечја права – међународни и национални нормативни оквир, Постављање високих очекивања како би свако дете развило своје пуне потенцијале, Значај физички и психички безбедне и подстицајне средине за развој и учење деце и укључивање у ПВО, Свако дете је јединствено и треба му помоћи да развије позитивну слику о себи, Развој говора и језика и усвајање вештина важних за описмењавање, Инклузивно образовање, Опсервација – основ за планирање и праћење напредовања детета, Значај препознавања и уважавања различитих потреба одређене деце или група, Припремљеност и подршка за школовање и стицање вештина за целоживотно учење, Значај сарадње са породицама и како их подржати да упишу децу у предшколске програме, Подршка родитељима да стварају безбедно и подстицајно породично окружење и развијају вештине позитивног родитељства, Управљање стресом деце, родитеља и педагошких асистената, Психосоцијална добробит и резилијентност детета, Завршна радионица.

У Оквиру компоненете 3 пројекта „Инклузивно предшколско васпитање и образовање”: Подршка деци и породицама, даље унапређивање предшколског васпитања и образовања деце од 3 до 5,5 година биће подржано кроз: развијање и спровођење комуникационе кампање на националном нивоу ради подизања свести о важности раног детињства и оснаживања родитеља у остваривању васпитне функције породице; обезбеђивање грантова за најмање 30 локалних самоуправа у циљу унапређења координације и сарадње између релевантних актера у пружању

холистичких и висококвалитетних услуга подршке породицама и деци узраста од 0-6,5 година на локалном нивоу, са фокусом на најосетљивије групе (укључујући услуге у области здравља, исхране, раног скрининга сметњи у развоју и ране подршке развоју и учењу); обезбеђивање субвенција за бесплатно учешће у предшколским програмима за децу узраста од 3 до 5,5 година из породица које су корисници новчане социјалне помоћи. Национална кампања усмерена је на подизање свести родитеља и доносиоца одлука на локалном нивоу о важности раних година и настојаће да унапреди родитељске компетенције за подстицање развоја своје деце кроз: игру, позитивну интеракцију, односно учешће у заједничким активностима са децом и праксе које подржавају неговање здравих стилова живота у породичном контексту; информисање родитеља о низу услуга које су доступне у заједници (укључујући услуге у области здравља, исхране, раног скрининга на сметње у развоју, социјалне заштите и раног учења); и важност похађања предшколских програма.

Мера 3: Са циљем унапређивања рада интерресорних комисија кроз успостављање интерресорне подршке на локалу, МПНТР је подржало пројекат „Унапређење професионалне подршке у заједници – важан корак у инклузији деце“ који је спровео Центар за социјалну политику у сарадњи са УНИЦЕФ-ом, Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва, СКГО, а уз финансијску подршку АДА и СДЦ-а. Током пројекта су организоване једнодневне обуке за чланове интерресорних комисија свих општина у Србији, развијен програм обуке у који је укључено 17 београдских општина, интензивно се радило са интересорним комисијама у десет општина које су добиле и грантове за финансирање додатне подршке деци и ученицима, урађена је анализа рада интерресорних комисија и припремљен Водич за рад интерресорних комисија. Различите анализе у овој области су указале на потребу оснаживања капацитета чланова интерресорних комисија како би се осигурао квалитет њиховог рада и адекватност мера подршке. У оквиру ове иницијативе спроведена је анализа рада 10 интерресорних комисија (ИРК), идентификовао потребе за додатном обуком и спровео најважније обуке за 10 изабраних ИРК, а потом израђена и спроведена основна обука за свих 156 ИРК у Србији. Креиран је и дистрибуиран Водич за рад ИРК, инфо-флајер на ромском, мађарском и српском језику и постер. Унапређене компетенције запослених за квалитетно (инклузивно) образовање у свих 17 школских управа чиме су покривене све образовне установе Републике Србије. Стручним скуповима на тему инклузивног образовања присуствовало: 127 републичких и општинских просветних инспектора, 136 просветних саветника, 350 просветних саветника – спољних сарадника, 80 директора предшколских установа, 250 стручних сарадника запослених у Обезбедити пружање додатне образовне, социјалне и здравствене подршке деци.

Активности:

1.1.3.1. Регулисати подршку сиромашној породици за похађање ПВО од најранијег узраста

(ЛЗ препознају, организују и финансирају додатну подршку и услуге на локалу: бесплатни програми, обезбеђени материјал, превоз, исхрана, одећа..

1.1.3.2. Обезбедити делотворније функционисање ИРК кроз јачање компетенција њихових чланова за дефинисање одговарајућих облика додатне подршке доношењем стручног упутства, идентификовањем примера добре праксе, итд., као и

обезбеђивањем услова да ЈЛС омогући ромској деци облике додатне подршке које предложи ИРК.

1.1.3.3. Подршка развоју компетенција запослених (укључујући ПА) потребних за квалитетно инклузивно предшколско васпитање и образовање и васпитање:

- Промовисати добре праксе и развијене програме - Обезбедити обуке запослених
- Креирати пратеће водиче, збирке добре праксе, стручне материјале - Успоставити мрежу ментора за подршку ИО - Успоставити ближу сарадњу и хоризонтално учење између образовних установа (активност је заједничка и за циљ 1.2.)

Ратификован је и започела је реализација пројекта Инклузивно предшколско васпитање и образовање. У оквиру треће компоненте пројекта развијене су активности подршке оснаживању родитеља и старатеља у остваривању васпитне функције породице, обезбеђена додела бесповратне помоћи за програме појединих мање развијених општина и субвенционисани боравак деце из најугроженијих породица у предшколским установама. Очекује се, кроз компоненту 3 Пројекта повећан број деце корисника новчане социјалне помоћи узраста од 3 до 5,5 година која су уписана у предшколске програме бесплатно (4.000.000,00 евра током 4 године опредељено за ову намену).

Унапређена интересорна сарадња у области ИО. Закључен је нови Споразум о оснивању интересорног Заједничког тела за подршку социјалној инклузији, подршку раду и координацију надзора над радом интерресорних комисија за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства здравља, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарства државне управе и локалне самоуправе.

Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/18 (I) – др. закон и 27/18 (II) – др. закон), члан 76 је унапређена регулатива рада ИРК, посебно у вези са прикупљањем и обрадом података о личности у сврху процене потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету, ученику и одраслом и праћења ефеката исте.

Са циљем унапређивања рада интерресорних комисија кроз успостављање интерресорне подршке на локалу, МПНТР је подржало пројекат „Унапређење професионалне подршке у заједници – важан корак у инклузији деце“ који је спровео Центар за социјалну политику у сарадњи са УНИЦЕФ-ом, Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва, СКГО, а уз финансијску подршку АДА и СДЦ-а. Током пројекта су организоване једнодневне обуке за чланове интерресорних комисија свих општина у Србији, развијен програм обуке у који је укључено 17 београдских општина, интензивно се радило са интересорним комисијама у десет општина које су добиле и грантове за финансирање додатне подршке деци и ученицима, урађена је анализа рада интерресорних комисија и припремљен Водич за рад интерресорних комисија. Различите анализе у овој области су указале на потребу оснаживања капацитета чланова интерресорних комисија како би се осигурао квалитет њиховог рада и адекватност мера подршке. У оквиру ове иницијативе спроведена је анализа рада 10 интерресорних комисија (ИРК), идентификовао потребе за додатном обуком и спровео најважније обуке за 10 изабраних ИРК, а потом израђена и спроведена основна обука за свих 156 ИРК у Србији. Креиран је и дистрибуиран Водич

за рад ИРК, инфо-флајер на ромском, мађарском и српском језику и постер. Унапређене компетенције запослених за квалитетно (инклузивно) образовање у свих 17 школских управа чиме су покривене све образовне установе Републике Србије. Стручним скуповима на тему инклузивног образовања присуствовало: 127 републичких и општинских просветних инспектора, 136 просветних саветника, 350 просветних саветника – спољних сарадника, 80 директора предшколских установа, 250 стручних сарадника запослених у предшколским установама, 30 универзитетских професора са наставничких факултета и 137 представника релевантних институција са нивоа јединица локалне самоуправе. Формирана је радна група и у току је израда новог Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом.

- Као отворени ресурс за унапређивање компетенција у домену инклузивног образовања запосленима у предшколским установама и школама доступни су:

-Упутство за израду наставног материјала у складу са принципом универзалног дизајна (доступно на линку http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2016/04/uputstvo_za_izradu_nastavnog_materijala_univerzalni_dizajn-1.pdf), као и на сајту пројекта ICT4IAL Европске агенције за додатне образовне потребе и инклузивно образовања (доступно на линку <http://www.ict4ial.eu/events/guidelines-accessible-information-new-technologies-education-conference-serbia>)

- Документаран филм снимљен у оквиру Пројекта “Регионална подршка инклузивном образовању” доступан на линку <https://youtu.be/aaGDAPGVRmg>

- Каталог асистивне технологије доступан на линку <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2017/03/KATALOG-fin-novo.pdf>

- „Водич за рад интерресорних комисија“ доступан на линку http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2017/02/FIN_Vodic-za-RAD-IRkomisije_165x235mm-3mm-prepusta-na-spoljnim-stranama-1-1.pdf, настао у оквиру пројекта „Унапређење професионалне подршке у заједници – важан корак у инклузији деце: Оснаживање капацитета интерресорних комисија (ИРК) за пружање додатне подршке деци за укључивање у рани развој и образовање“.

-публикације настале у оквиру пројекта „Инфо-линија за родитеље – подршка инклузивном образовању“: Приручник Позитивна дисциплина у подстицајном инклузивном окружењу доступан на линку http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2016/02/Positive-discipline-UNESCO_SRB_Final.pdf, и приручник Правим путем – оквир за програм рада са децом раног узраста доступан на линку http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2016/02/Guidelines_srpski_final.pdf

Као одговор на потребе образовно-васпитних установа за додатном подршком у развијању праксе доступног, квалитетног и праведног образовања за свако дете, са посебном пажњом и бригом за децу из осетљивих друштвених група, МПНТР је 2010. године основало Мрежу подршке инклузивном образовању. На интернет страници Мреже, налази се страна на којој су прикуљени и редовно се ажурирају релевантна документа и актуелна стручна литературе као отворен и свима доступан ресурс за учење и унапређивање компетенција професионалаца и оснаживање родитеља у домену инклузивног образовања (линк <http://www.mrezainkluzija.org/resursi>). Такође, на интернет страници УНИЦЕФ доступан је комплет стручних приручника о инклузивном образовању, заснованих на принципу поштовања људских права, на

Влада
Републике Србије
Координационо тело за
праћење реализације
Стратегије за социјално
укључивање Рома и Ромкиња

српском језику су и доступни на линку <http://www.unicef.rs/publikacije-2017/>, а на енглеском језику на линку <http://www.inclusive-education.org/basic-page/inclusive-education-booklets-and-webinars>. На истом линку <http://www.unicef.rs/publikacije-2017/> налазе се и приручници настали у оквиру пројекта „Спречавање осипања ученика из образовног система Републике Србије“: Како до школе друштвене бриге и Приручник за спречавање осипања ученика. На сајту Тима за социјално укључивање, на линку [http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/sr/category/dokumentacrl/?oblast=obrazovanje&tip=](http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/sr/category/dokumentacrl/?oblast=obrazovanje&tip=свим) свим потенцијалним корисницима доступна је богата збирка истарживања, легислативе, приручника, водича из области ИО.

11018
Влада
Републике Србије
Координационо тело за
праћење реализације
Стратегије социјално
укључивање Рома и Ромкиња

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗА
ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ
Београд, Немањина 34
Број: 337-00-99/2018-02
Датум: 24. април 2018. године

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ
РЕПУБЛИЧКИ ОРГАНИ
ПИСАРНИЦА - 9

ПРИМЛЈЕНО: 30. 04. 2018

Орган

365 01 021-57-173/18

МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ
проф. др Зорана Михајловић, потпредседница Владе и министарка

✓

27. 7. 18

Немањина 22-26
11000 Београд

ПРЕДМЕТ: Захтев за достављањем информација за израду извештаја о примени интеграционих јавних политика за Роме за 2017. годину земаља учесника пројеката „Интеграција Рома 2020“

Поштовани,

У вези са Вашим дописом број 021-01-00173/2018-01, Министарство за европске интеграције вас обавештава о следећем:

Законом о изменама и допунама чланом 13а Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15-др. закон и 62/2017), дефинисан је делокруг рада Министарства за европске интеграције, у чију надлежност спада координација међународне развојне помоћи и сарадња са донаторима, кроз успостављене механизме и блиску сарадњу са државним органима.

С тим у вези, Министарство за европске интеграције у свом раду подржава надлежне институције за пуну примену политика инклузије свих маргинализованих друштвених група како би се створили услови да ефективно уживају сва гарантована права без дискриминације. Министарство за европске интеграције кроз учешће у надлежним радним телима, као и кроз адекватно залагање кроз механизам координације донатора улаже максималне напоре за даљу подршку активностима који утичу на квалитет живота и социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији.

Влада
Републике Србије
Координационо тело за
праћење реализације
Стратегије за социјално
укључивање Рома и Ромкиња

1
Такође, обавештавамо вас да Министарство за европске интеграције, у својству
личког секретаријата Националног ИПА координатора врши праћење пројеката
који се финансирају средствима Европске уније, а спроводе се у
децентрализованом/индиректном систему управљања. НИПАК ТС у склопу редовног
извештавања о спровођењу ИПА пројеката и програма, два пута годишње саставља
Извештај секторског одбора за праћење који се доставља Секторском одбору за
праћење, на разматрање и усвајање. Један од формираних Одбора за праћење односи се
на сектор људских ресурса и друштвеног развоја који разматра и усваја Извештај о
спровођењу пројеката/програма ИПА у овом сектору, који између осталог прати и
имплементацију свих акција које су усмерене на инклузију ромске популације а које
спроводе надлежне корисничке институције. Кратак преглед пројеката подржаних из
Инструмента за предприступну помоћ који су усмерени на инклузију Рома и Ромкиња
достављамо у прилогу овог дописа.

Особа надлежна за праћење пројеката из сектора развоја људских ресурса и
друштвеног развоја је Милица Радовановић Думоњић, и можете јој се обратити за све
додатне информације путем е-мејл адресе: milica.dumonjic@mei.gov.rs; или на број
телефона 011 3061 205.

С поштовањем,

МИНИСТАР

Јадранка Јоксимовић

Информација о пројектима финансираним из ИПА фонда у периоду 2013-2018

Пројекти усмерени на подршку инклузији Рома у Републици Србији дали су значајан подстрек имплементацији политика инклузије и допринели општем побољшању положаја Рома. У оквиру сектора Развој људских ресурса и друштвени развој, у досадашњим циклусима програмирања програмирана је подршка која је усмерена директно на Роме као циљану групу. У оквиру ИПА националних програма предвиђени су програми подршке који су намењени пружању подршке инклузији Рома:

ИПА 2013 програмом предвиђена је мера намењена унапређењу инклузије Рома. Ова мера се реализује кроз два уговора: уговор о техничкој помоћи и уговор за реализацију грант шеме:

Техничка подршка за унапређење услова живота и становања ромске популације која тренутно живе у неформалним насељима: Основни циљ пројекта је повећање инклузије (укључености) припадника ромске популације, кроз подршку Грант шеми у имплементацији спровођења побољшања физичке инфраструктуре у ромским подстандардним насељима; подршка постојећим мобилним тимовима у спровођењу преодређених активности и помоћ при формирању нових мобилних тимова у циљу повећане укључености припадника ромске популације; Израда техничке документације за стварање предуслова за трајна стамбена решења за припаднике ромске популације у подстандардним насељима која би се реализовала финансирањем у оквиру како будућих ИПА пројеката, тако и средствима других донатора и националним средствима.

Спровођење трајних решења за становање и побољшање физичке инфраструктуре у ромским насељима: Основни циљ пројекта је повећање инклузије (укључености) припадника ромске популације кроз:

- Побољшање инфраструктуре у подстандардним ромским насељима
- Изградња станова за социјално становање за припаднике ромске популације за потребе евикције
- Реконструкција или доградња објеката који су у власништву физичких лица

ИПА 2014 програмом опредељено је 4,1 милиона евра за побољшање социјалне инклузије Рома кроз даља улагања у одржива решења за становање, бољи приступ ромских ученика образовном систему и јачање националних механизма инклузије Рома на локалном нивоу. Акција ће побољшати социјалну инклузију Рома у смислу побољшања услова становања, државних механизма за укључивање и стипендирања Рома. Побољшање услова становања у подстандардним ромским насељима ће представљати предуслов за њихово социо-економско оснаживање и запошљавање.

Како би се обезбедио континуитет свеобухватне подршке за инклузију Рома у Акционом програму за **ИПА 2016**, предвиђа се даља подршка социјалној инклузији Рома кроз подршку даљем развоју механизма инклузије на локалу, грант шему са фокусом на запошљавање, повећању обухвата Ромске деце у предшколском систему образовања и смањењу дискриминације, као и припрема даље техничке документације за одржива стамбена решења. За ову интервенцију реализована је директна додела у износу од 4

милиона евра Сталној конференцији градова и општина која сарадњи са релевантним националним институцијама координира имплементацију предвиђених активности.

Секторска буџетска подршка за образовање се реализује кроз ИПА Акциони програм за 2016. годину. Кроз њу се између осталог таргетирати и Роми као посебна циљна група, пре свега кроз мере спречавања осипања из образовног система.

У току процеса програмирања **Националног програма ИПА 2018** фокус је на обезбеђивању за социјално становање, која би обухватила социјално и економски најугроженије групе становништва у Србији - избеглице, интерно расељена лица, жртве породичног насиља, Роми, особе са инвалидитетом. Социјално становање је изузетно важан фактор постизања социјалне равнотеже и њиме се обезбеђује интеграција свих група у друштвену заједницу, укључујући и оне које сматрамо угроженима.

Прилог Министарства државне управе и локалне самоуправе

U vezi dostavljenog obrasca za Izveštaj zemalja učesnika projekta „Integracija Roma 2020“ o primeni integracionih javnih politika za Rome za 2017. godinu, obaveštavamo Vas da Ministarstvo državne uprave i lokalne самоуправе u skladu sa svojim nadležnostima i Akcionim planom za sprovođenje Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji 2016-2025. za period od 2017. do 2018. godine, nije nosilac ni jedne od pomenutih aktivnosti u izveštaju.

Imajući u vidu značaj integrativnih politika koje se odnose na Rome, obaveštavamo Vas da Ministarstvo državne uprave i lokalne самоуправе vodi Registar nacionalnih saveta nacionalnih manjina i da imamo veoma dobru saradnju sa Nacionalnim savetom romske nacionalne manjine i da dajemo podršku za određene aktivnosti koje ovaj nacionalnih savet realizuje.

Takođe, Ministarstvo je podržalo Nacrt operativnih zaključaka sa seminara: „Socijalna uključenost Roma i Romkinja u R. S. U 2017. godini“, pre svega, pripremljeni su modeli Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u gradskoj i opštinskoj upravi, gde je predviđeno radno mesto koordinator za romska pitanja, koju je izradila SKGO, kao deo aktivnosti podrške gradovima i opštinama u primeni Zakona o zaposlenima u AP i JLS.

Za oblast Pristup ličnim dokumentima, Ministarstvo će nastaviti da prati stanje u oblasti ostvarivanja prava na upis u matičnu knjigu rođenih i to, pre svega, kroz pravilnu primenu prijava propisanom Pravilnikom o postupku izdavanja prijave rođenja deteta i obrascu prijave u zdravstvenoj ustanovi, s obzirom na sistem elektronskih prijava.

Ističemo da je Republika Srbija obezbedila sistemska rešenja i uspostavila mehanizme da sva lica koja nisu upisana u matičnu knjigu rođenih, to pravo mogu ostvariti saglasno Zakonu o matičnim knjigama uz obavezu da se primenjuju i propisi drugih državnih organa (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja ...).

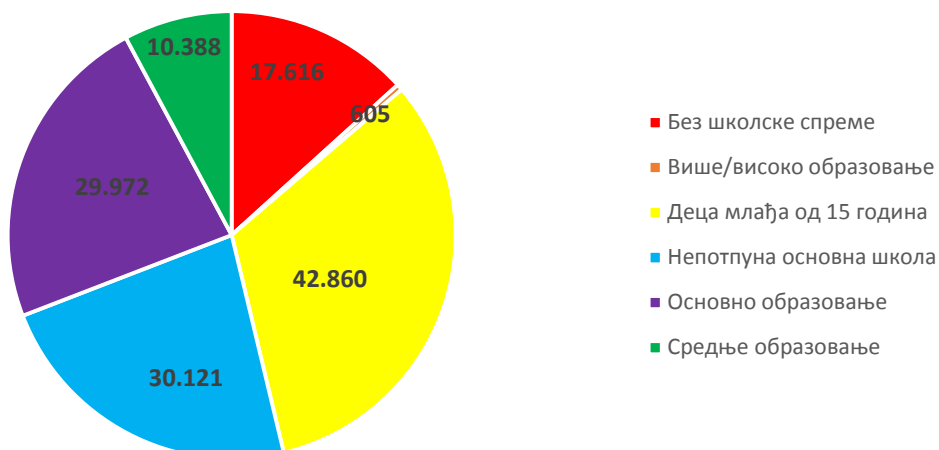
АНАЛИЗА СТАЊА ИНКЛУЗИЈЕ РОМА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

Важно средство за ефикасно спровођење политика на националном и локалном нивоу јесу попуњени упитници јединица локалних самоуправа (ЈЛС), централизовани у бази података за праћење мера за инклузију Рома. У погледу обима података, база напредује. У 2017. години је податке унело 128 ЈЛС (од пописаних 198 са Косовом и Метохијом), док је у 2016. упитнике попунило 124 самоуправа, а 80 у 2015. У циљу праћења спровођења националне Стратегије за инклузију Рома кроз сет стратешких мера, локалне самоуправе ангажују координаторе за ромска питања у области образовања, здравства, социјалне заштите и становања, извештавања о пројектним активностима (посебно о раду Савета за међунационалне односе и других релевантних тела и органа за инклузију Рома) на локалном нивоу. Координатори за ромска питања су доступни у 68 самоуправа Републике Србије, што чини 53% укупног броја самоуправа која су попунила упитник. Значај подршке координатора за ромска питања огледа се у податку да је 29 од 45 самоуправа које су усвојиле локални Акциони план за инклузију Рома ангажовале координаторе. Узећи у обзир и прошлогодишње попуњене упитнике, Акциони план је заправо усвојило 54 општине. Међутим 9 од њих (Сента, Смедерево, Сурдулица, Србобран, Смедеревска Паланка, Гаџин Хан, Лебане, Лозница и Нова Црња) ове године нису попуниле упитнике, док је 19 општина ове године први пут известило о усвојеном Акционом плану и то су: Ада, Апатин, Бела Паланка, Бела Црква, Бојник, Ваљево, Дољевац, Кикинда, Костолац, Краљево, Меровина, Ниш-Палилула, Осечина, Пожаревац, Прокупље, Сремска Митровица, Суботица, Ужице и Шабац.

У 128 општине, колико је попунило упитник, живи 121.194 припадник ромске популације (59.632 Ромкиње и 61.562 Рома), чиме Роми учествују у укупној популацији Републике Србије са скоро 2%. Највећи број Рома живи у Лесковцу (7.700), Земуну (5.600) и Новом Саду (3.576). Процентуално посматрано, највише Рома је пријављено у Костолцу (19,5%), Бојнику (14,8%), Сурдулици (13%) и Белој Паланци (11,6%).

У области структуре школске спреме Рома постоји простор за напредак. Изузев деце млађе од 15 година, највећи део ромске популације чине Роми са основним образовањем, који су по учешћу у укупној ромској популацији скоро изједначени са бројем оних који нису завршили основну школу. Најмање је високообразованих (605) и чак у 16 евидентиране општине нема ниједног, а у 33 само једног високообразованог припадника ромске популације. Највише високообразованих има у Новом Саду (34), Ваљеву (24) и Лесковцу (23).

Структура школске спреме Рома

Посебна средства за унапређење положаја Рома издваја 37 општина у укупном износу од 67.952.222 динара, међу којима се истичу Оџаци (14,5 милиона динара), Бела Паланка (10 милиона динара) и Апатин (4,9 милиона динара).

Савет за међунационалне односе формиран је у 40 општина, од којих 26 за чланове има бар једног припадника ромске популације. Савет/Комисија за родну равноправност функционише у 104 општина, од којих су у 9 чланови Роми. Савет за здравље постоји у 106 општина, а у само 13 су Роми присутни.

Најбоље резултате у процесу инклузије Рома, према свим наведеним показатељима, оствариле су 4 општине: Суботица (први степен развоја), Стара Пазова (први степен развоја), Лесковац (трећи степен развоја) и Бојник (четврти степен развоја) усвојиле су локални Акциони план, издвојиле посебна средства за инклузију Рома, ангажовале координатора за ромска питања, формирале сва три Савета (за међунационалне односе, родну равноправност и здравље) и обезбедиле здравствене медијаторке.

ЗДРАВЉЕ

Улога здравствених медијаторки је да воде евиденцију о здравственом стању житеља неформалних насеља, да раде са њима на подизању свести о неопходности вакцинације деце, као и значају правилне исхране и хигијенских навика. Здравствене медијаторке треба да обезбеде бољи увид здравствених установа у стање ових насеља, а да житељима укажу на значај правовременог јављања лекару. Здравствена медијаторка није здравствени радник (лекар, медицинска сестра), већ она повезује здравствени систем и грађане неформалних насеља. Министарство здравља је приликом избора здравствених медијаторки дало предност ромкињама које су мајке и живе у ромском насељу. Укупан број здравствених медијаторки је 56 и оне су распоређене у 48 општина, а највећи број медијаторки по општини је у Новом Саду (3).

Савет за здравље постоји у 106 општина, 13 међу њима има чланове Роме, од којих су у 7 доступне и услуге здравствених медијаторки. Сва три услова за инклузију Рома у области здравства испунили су Бела Паланка, Вождовац, Зајечар, Меровина, Параћин, Пирот и Чачак.

ОБРАЗОВАЊЕ

Стручну помоћ и додатну подршку ученицима, наставницима, васпитачима и стручним сарадницима у циљу унапређивања њиховог рада са децом и ученицима у Србији пружа 136 педагошки асистент. Асистенти су на располагању у 58 општина (45,3% општина које су попуниле упитник). Највећи број педагошких асистената постоји у Ваљеву, Земуну и Лесковцу (6); Крагујевцу Суботици, Чукарици и Новом Саду (5), док остале имају по 4 и мање.

За уџбенике је у 2017/2018 финансијска средства издвојило 22 општине у укупном износу од 44.134.034 динара. Према издвојеном износу истичу се Нови Сад (17.574.000 динара), Крушевац (7.000.000 динара) и Рума (5.500.000 динара). Међутим, за уџбенике ромске популације средства је издвојило 9 општина у укупном износу од 3.428.098 динара, од којих се истичу Рума (2.400.000 динара) и Суботица (300.000 динара).

За ужину је у 2017/2018 финансијска средства издвојило 47 општина у укупном износу од 244.948.101 динара. Према издвојеном износу истичу се Нови Сад (65.649.191 динара), Ковин (18.200.000 динара) и Крагујевац (17.000.000 динара). Међутим, за ужину ромске популације средства је издвојило само 7 општина у укупном износу од 14.806.127 динара, од којих се истичу Сечањ (3.500.000 динара) и Рума (3.400.000 динара).

За школски превоз је у 2017/2018 финансијска средства издвојило 85 општина у укупном износу од 1.103.305.902 динара. Према издвојеном износу истичу се Крушевац (46.316.000 динара) и Краљево (46.092.000 динара). Међутим, за школски превоз ромске популације средства је издвојило само 6 општина у укупном износу од 41.853.762 динара, од којих се истиче Крагујевац (37.796.907 динара).

С друге стране, за превоз средњошколаца је у 2017/2018 финансијска средства издвојило 63 општине у укупном износу од 1.582.021.289 динара. Према издвојеном износу истичу се Косјерић (милијарду динара) и Суботица (52.785.00 динара). Међутим, за превоз средњошколаца ромске популације средства је издвојило само 5 општина у укупном износу од 7.680.000 динара, од којих се истиче Рума (4.500.000 динара).

6 општина Републике Србије је у 2017/2018 години укупно одобрило 272 средњошколске стипендије припадницима ромске популације. Највећи број стипендија добили су средњошколци на Вождовцу (165), затим Руми (46) и Ваљеву (45). Студентима ромске националности је за текућу школску годину 10 општина укупно доделило 225 студентске стипендије, међу којима се истиче Вождовац (200 стипендија).

Шид	од 28.10.2015. до 28.10.2019.
Чукарица	од 24.3.2015. до 24.3.2019.
Стара Пазова	од 15.11.2013. до 31.12.2015.
Сремски Карловци	од 1.1.2015. до 1.1.2020.
Сомбор	од 1.1.2016. до 31.12.2019.
Смедеревска Паланка	од 27.2.2015. до 10.1.2018.
Смедерево	од 1.7.2014. до 31.12.2017.
Сента	од 6.1.2017. до 5.1.2021.
Рума	од 7.5.2015. до 7.5.2020.
Раковица	од 1.1.2015. до 31.12.2020.
Пожега	од 26.12.2012. до 26.12.2016.
Пећинци	од 1.1.2015. до 31.12.2019.
Параћин	од 15.5.2014. до 15.5.2017.
Оџаци	од 12.9.2016. до 31.12.2020.
Нови Пазар	од 1.5.2013. до 1.7.2017.
Нова Црња	од 1.1.2013. до 31.12.2015.
Мионица	од 1.7.2015. до 31.12.2019.
Лозница	од 1.1.2013. до 31.12.2017.
Лесковац	од 1.1.2016. до 31.12.2019.
Лебане	од 1.1.2014. до 31.12.2016.
Куршумлија	од 15.5.2014. до 15.5.2017.
Крушевац	од 12.9.2016. до 31.12.2020.
Крагујевац	од 1.5.2013. до 1.7.2017.
Коцељева	од 1.1.2013. до 31.12.2015.
Ковин	од 1.7.2015. до 31.12.2019.
Ковачица	од 1.1.2013. до 31.12.2017.
Житиште	од 1.1.2016. до 31.12.2019.
Гаџин Хан	од 1.1.2014. до 31.12.2016.
Бољевац	од 2.1.2017. до 2.1.2018.
Звездара	од 1.1.2015. до 31.12.2020.
Барајево	од 16.11.2015. до 31.12.2025.
Алексинац	од 7.3.2012. до 31.12.2017.

jan.2012 jan.2013 jan.2014 jan.2015 jan.2016 jan.2017 jan.2018 jan.2019 jan.2020 jan.2021 jan.2022 jan.2023 jan.2024 jan.2025 jan.2026